

Lauri Finér

Ihana kamala perintövero

12 ehdotusta perintö- ja lahjaveron korjaamiseksi

IMPULSSEJA

Elokuu 2023

Kalevi Sorsa -säätiö

Kansainväliset järjestöt ja suurin osa verotuksen asiantuntijoista pitää perintö- ja lahjaveroa tarpeellisena. Se on talouden tehokkaan toiminnan kannalta hyvä vero, joka edistää myös tasa-arvoa. Ansiottomasti saajallensa kertyvää omaisuutta on aiheellista verottaa raskaammin kuin esimerkiksi omaan työhön perustuvaa palkkatuloa.

Tilastojen mukaan noin 60 prosenttia perinnöistä on verovapaita, sillä ne jäävät arvoltaan alle perintöveron 20 000 euron alarajan. Kun tarkastellaan perintöjen ja lahjojen arvoa, ne keskittyvät jo valmiiksi suurituloisille. Vuosina 2017–2019 suurituloisimman tulokymmenyksen osuus perinnöistä ja lahjoista oli 39 prosenttia. Perintö- ja lahjaveron poistaminen hyödyttäisi erityisesti varsin pientä ja hyvin toimeentulevaa joukkoa lähinnä kasvukeskuksissa.

Perintö- ja lahjaveron ongelmat kiteytyvät siihen, että veron maksaminen on joskus hankalaa ja saman arvoisia luovutuksia verotetaan joissain tilanteissa eri verran. Raportissa esitetään 12 ratkaisua, joilla perintö- ja lahjaveron maksamista helpotettaisiin ja siitä saataisiin tasapuolisempi veromuoto. Muutosten avulla perintö- ja lahjaverolla voitaisiin myös kerätä vuosittain vähintään satoja miljoonia euroja lisää verotuloja.

SISÄLLYS

Tiivistelmä	4
1. Johdanto	6
2. Mihin perintö- ja lahjaveroa tarvitaan?	7
3. Kenelle perinnöt ja lahjat kertyvät?	20
4. Perintö- ja lahjaverotuksen ongelmat sekä ratkaisut	30
5. Yhteenveto	43
Lähteet	45

Ihana kamala perintövero

12 ehdotusta perintö- ja lahjaveron korjaamiseksi
Kirjoittanut Lauri Finér

Julkaisu on osa Kalevi Sorsa-säätiön Eriarvoisuuden vähentäminen-hanketta (2019–2023). Hankkeessa tuotetaan monipuolista tietoa eriarvoisuudesta ja etsitään keinoja eriarvoisuuden vähentämiseksi. Hankkeeseen on saatu rahoitusta Palkansaajasäätiöltä ja Kuluttajaosuustoiminnan säätiöltä. Kalevi Sorsa -säätiö saa lisäksi perustoimintaansa opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustusta.

Kannen kuva: Kasinohotelli Luxor Las Vegasissa Yhdysvalloissa (David Herrera CC-BY-2.0).

© Kirjoittaja ja Kalevi Sorsa -säätiö 2023.

Kalevi Sorsa -säätiö on sosialidemokraattinen ajatushautomo, joka ylläpitää yhteiskunnallista tasa-arvoa ja demokratiaa edistävää keskustelua.

Tiivistelmä

PERINTÖ- JA LAHJAVEROILLA on tärkeä rooli verojärjestelmässä. Vuosina 2017–2019 perintö- ja lahjaveroa kertyi keskimäärin noin 800 miljoonaa euroa vuodessa, ja verokertymät ovat kasvussa väestön ikääntyessä. Kansainväliset järjestöt ja suurin osa verotuksen asiantuntijoista pitää perintö- ja lahjaveroa tarpeellisena. Se on talouden tehokkaan toiminnan kannalta hyvä vero, joka edistää myös tasa-arvoa. Perintö- ja lahjaveroa voi perustella myös oikeudenmukaisuudella. Ansiottomasti saajallensa kertyvää omaisuutta on aiheellista verottaa raskaammin kuin esimerkiksi omaan työhön perustuvaa palkkatuloa.

Perintö- ja lahjaverosta luopuminen ja siirtyminen niin kutsuttuun Ruotsin malliin, jossa perityn tai lahjana saadun omaisuuden myöhempää myyntivoittoa verotetaan raskaammin, olisi monella tapaa ongelmallinen vaihtoehto. Se tarkoittaisi korkeampaa verotusta useimpien kohdalla, sillä pienissä perinnoissa ja lahjoissa verotus kokonaisuutena nousisi. Sen sijaan varakkaimmat suvut hyötyisivät, kun veroa ei välttämättä realisoituisi maksettavaksi sukupolviin, jos esimerkiksi perittyä yritystä ei olisi tarvetta myydä. Lisäksi Ruotsin malli olisi haitallinen taloudelle, kun se lukitsisi omistuksia.

Tilastokeskus julkaisi vuonna 2022 tilaston vuosina 2017–2019 kertyneistä veronalaisista perinnoista ja lahjoista. Tilaston mukaan noin 60 prosenttia perinnoista on verovapaita, sillä ne jäävät arvoltaan alle perintöveron 20 000 euron alarajan. Siitä huolimatta perintöjen ja lahjojen veronalaisesta arvosta valtaosa keskittyy suurten luovutusten saajille. Erityisesti lahjoissa suurten luovutusten merkitys korostuu, kun miltei puolet lahjojen verotusarvosta kertyi vuosina 2017–2019 niille 536 henkilölle, jotka saivat vähintään miljoonan euron lahjan.

Perinnöt ja lahjat keskittyvät jo valmiiksi suurituloisille. Perintöjen ja veronalaisten lahjojen arvosta 39 prosenttia keskittyy vuosina 2017–2019 suurituloisimmalle tulokymmenykselle. Maantieteellisesti perinnöt ja lahjat kohdistuvat eniten Etelä-Suomeen ja etenkin Uudellemaalle, jossa keskimääräiset perinnöt ja lahjat ovat selvästi muuta maata suurempia. Uudenmaan osuus perintöjen verotusarvosta vuosina 2017–2019 oli 46 prosenttia ja lahjojen verotusarvosta 57 prosenttia. Perintö- ja lahjaveron poistaminen hyödyttäisi siis erityisesti varsin pientä ja hyvin toimeentulevaa joukkoa lähinnä kasvukeskuksissa.

Ehdotuksia perintö- ja lahjaveron poistamiseksi perustellaan tyypillisesti sen maksamiseen liittyvillä ongelmilla. Ne kiteytyvät yleensä kahteen asiaan. Ensiksi perintöveron maksaminen on joissain tilanteissa hankalaa. Toiseksi perintö- ja lahjaveroa voi pitää epäoikeudenmukaisena, kun saman arvoisia luovutuksia verotetaan joissain tilanteissa eri verran, ja suurissa perinnoista sekä lahjoissa vero jää jopa matalammaksi kuin pienissä.

Näitä ongelmia on kuitenkin mahdollista ratkaista. Raportissa esitetään 12 ratkaisua, joilla perintö- ja lahjaveron maksamista helpotettaisiin ja siitä saataisiin tasapuolisempi veromuoto. Muutosten avulla perintö- ja lahjaverolla voitaisiin myös kerätä vuosittain vähintään satoja miljoonia euroja lisää verotuloja.

12 ehdotusta perintö- ja lahjaveron parantamiseksi

1. Perillisille ja lahjansaaajille tulisi antaa mahdollisuus lykätä veron maksamista siihen asti, kunnes omaisuuden saa hallintaansa.
2. Perintö- ja lahjaveron korotonta maksuaikaa tulisi pidentää ja/tai alentaa perittävää viivekorkoa.
3. Tulisi sallia saadun omaisuuden arvostaminen nykyistä useammin myöhemmin toteutuneeseen kauppahintaan.
4. Perinnöt ja lahjat tulisi arvostaa tasapuolisemmin muun muassa perustamalla vaikeasti arvostettavan arvokkaan omaisuuden verotus viranomaisten kustannuksella toteutettaviin ammattilaisten hinta-arvioihin.
5. Perintö- ja lahjaverotuksen sukupolvenvaihdoshuojennuksesta tulisi luopua tai sitä tulisi kaventaa.
6. Perintö- ja lahjaveron välttäminen muuttamalla tilapäisesti ulkomaille tulisi estää.
7. Perintö- ja lahjaveroa tulisi muuttaa progressiivisemmäksi rajaamalla varakkaimpien verovapauksia, korottamalla miljoonaomaisuuksien veroa ja alentamalla pienten perintöjen veroa.
8. Perintöihin ja lahjoihin liittyvien pääomatulojen eli arvonnousutulojen verovapaudesta tulisi luopua.
9. Perintöjen jälkeisiä puun myyntejä tulisi kohdella tasapuolisemmin suhteessa metsäkiinteistökauppoihin.
10. Perintöasioiden hoitamiseen tulisi toteuttaa asiakaslähtöinen sovellus ja digitaalinen asiakirja-arkisto. Esimerkiksi perukirjat, virkatodistukset ja valtakirjat voisivat siirtyä automaattisesti viranomaisten järjestelmistä kaikille niille tahoille, joilla annetaan oikeus niiden saamiseen.
11. Perintöverotusta tulisi helpottaa vakiomuotoisella ilmoittamisella, jolloin tiedot esitäytettäisiin mahdollisimman laajasti valmiiksi perintöilmoitukselle.
12. Perintö- ja lahjaverosta tulisi jatkossa kerätä tilastoja säännöllisesti, jotta perinnoista ja lahjoista sekä niistä maksetuista veroista saataisiin paremmin tietoa muun muassa verotuksen kehittämistä varten.

1. Johdanto

PERINTÖ- JA LAHJAVERO on merkittävä varallisuuteen kohdistuva veromuoto.

Tilastokeskuksen mukaan vuosina 2017–2019 lahjoja ja perintöjä kertyi keskimäärin noin 8,3 miljardia euroa vuodessa¹ ja niistä kertyi verotuloja keskimäärin 0,8 miljardia euroa.

Perintöverotus herätti varsin paljon julkista keskustelua kevään 2023 vaalien alla ja myös hallitusneuvottelujen aikaan.² Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa päätettiinkin selvittää perintöverosta luopumista ja sen "korvaamista perinnöksi saadun omaisuuden luovutusvoiton verotuksella".³ Tätä niin kutsuttua *Ruotsin mallia* koskeva selvitys tulee varmasti kirvoittamaan keskustelua. Selvityksen ohella hallitus aikoo pidentää perintöveron maksuaikaa kymmeneen vuoteen.

Perintöverokeskustelussa painottuvat usein siihen liittyvät ongelmat. Samalla isompi kuva voi unohtua: perintö- ja lahjavero on monessa mielessä hyvä ja tarpeellinen veromuoto. Lisäksi esiin nostettuihin ongelmiin on mahdollista löytää ratkaisuja.

Perintöveroa ei siis kannata pikkuvikojensa vuoksi hylätä. Ruotsin malli on johtanut ongelmiin, joita käsitellään tarkemmin raportin luvussa 2.4. Sen sijaan perintöverosta kannattaa tehdä parempi. Raportin luvussa 4 kuvataan perintö- ja lahjaveroon liittyviä keskeisimpiä ongelmia, ja esitetään ratkaisut niiden korjaamiseksi. Luvuissa 4.1 ja 4.2 käsitellään vaihtoehtoja helpottaa perintöveron maksamista, mikä on siis myös Orpon hallituksen agendalla.

Ennen sitä raportissa kerrotaan, mihin perintö- ja lahjaveroa tarvitaan, sekä keneen se kohdistuu. Tämä onnistuu aiempaa paremmin, sillä Tilastokeskus julkaisi marraskuussa 2022 uuden vuosia 2017–2019 koskevan tilaston lahjoista ja perinnöistä.⁴

¹ Luku ei sisällä verovapaita lahjoja (ks. luku 3.2). ² Ks. esim. Kokko 2023 ja Laitinen & Haajanen 2023.

³ Ks. Valtioneuvosto 2023. ⁴ Tilaston sisältöä kuvattu tarkemmin luvussa 3.1.

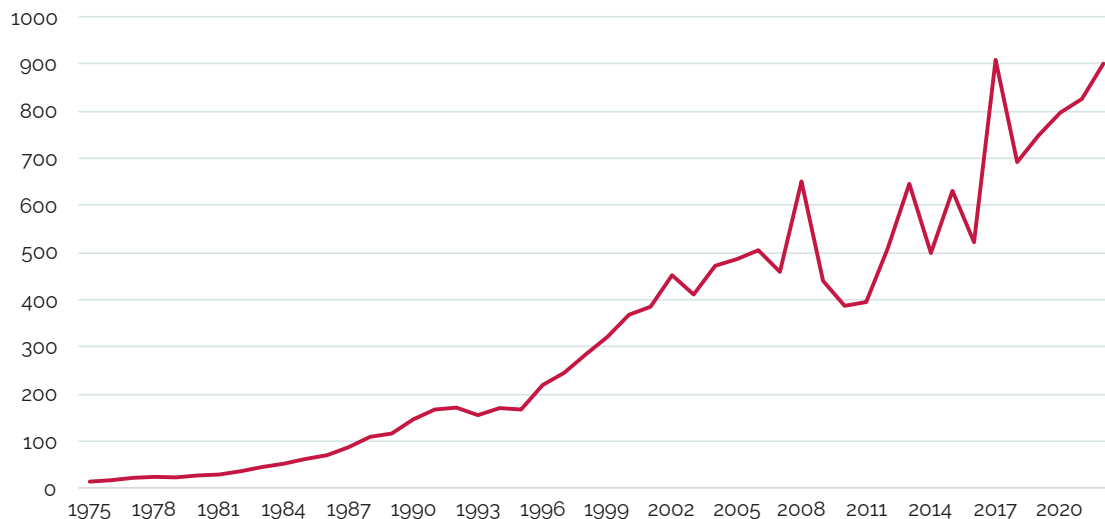
2. Mihin perintö- ja lahjaveroa tarvitaan?

2.1 Perintövero on talouden tehokkuuden kannalta hyvä tapa kerätä verotuloja

PERINTÖ- JA LAHJAVEROA kertyi viime vuonna valtion tilinpäätöksen mukaan 901 miljoonaa euroa eli noin kaksi prosenttia valtion verotuloista ja noin prosentin kaikista veroista.⁵ Se ei siis ole valtion talouden näkökulmasta suurimpia veroja, mutta sen määrä on yhtä kaikki merkittävä. Vuosittainen verokertymä on kasvanut tasaisesti ja se on yli kaksinkertaistunut tämän vuosikymmenen aikana. (ks. kuvio 1). Verokertymän myös ennustetaan kasvavan, kun aiempia ikäluokkia varakkaammat suuret ikäluokat ovat jo eläkeiässä.⁶

Kuvio 1. Perintö- ja lahjavero kertymä 1975–2022 käyvin hinnoin (miljoonaa euroa).

Aineistolähde: Tilastokeskus.

Perintö- ja lahjavero auttaa siis osaltaan vastaamaan muun muassa väestön ikääntymisen aiheuttamiin julkisen talouden haasteisiin. Esimerkiksi kehittyneiden maiden talousjärjestö OECD:n mukaan perintö- ja lahjaveron tarpeellisuus on korostunut viime vuosina, kun muun muassa koronapandemia on nostanut esiin taloudellisen eriarvoisuuden ongelmia ja valtioiden tarve julkisen talouden vahvistamiseen on kasvanut.⁷

⁵ Ks. Valtiokonttori 2023. ⁶ Ks. Tilastokeskus 2021. ⁷ Ks. OECD 2021. Raportin toisessa luvussa on käyty kattavasti läpi argumentteja perintö- ja lahjaveron puolesta sekä niitä vastaan.

OECD suosittaa perintöverotusta, sillä se on talouden tehokkuuden ja tasa-arvon näkökulmasta hyvä veromuoto.⁸ Samoin suurin osa vero-oikeuden asiantuntijoista ja taloustieteen tutkijoista pitää perintö- ja lahjaveroa talouden tehokkuuden kannalta verraten hyvänä verona, sillä se ei juuri ohjaa yrittämistä tai työntekoa haitallisella tavalla.⁹ Näistä syistä myös esimerkiksi valtiovarainministeriön verotuksen kehittämistyöryhmä (nk. Hetemäen työryhmä) piti perintö- ja lahjaverotusta tarpeellisena vuoden 2010 raportissaan.¹⁰

Perintöverosta voi olla jopa hyötyä kansantaloudelle, sillä se kannustaa työn tekemiseen tai yritystoiminnan siirtämiseen innokkaammalle yrittäjälle. Parhaimmillaan se kannustaa omistajanvaihdoksiin tilanteissa, jossa perillinen ei ole motivoitunut tai muutoin paras henkilö jatkamaan yrityksen toimintaa. Eräiden tutkimusten mukaan yritykset, joissa toiminta siirtyy perheen ulkopuolelle, menestyvät paremmin.¹¹

Vastaavasti suuri perintö voi mahdollistaa varhaisen jäämisen pois työelämästä, ja perintöveron onkin tutkimuksissa todettu lisäävän perillisten osallistumista työelämään.¹² Eräissä tutkimuksissa on myös havaittu, että perinnöt ja lahjat vähentävät yrittämistä, kun niiden varassa on helpompi hankkia elanto esimerkiksi sijoittamalla.¹³

Perintövero vaikuttaa reaalityöelämään suhteellisen vähän muun muassa siksi, että se liittyy kuolemaan, jota ei voi välttää, ja jonka tarkkaan ajankohtaan eivät ihmiset yleensä suoraan vaikuta. Sen sijaan tutkimusten mukaan perintöveroa pyritään välttämään esimerkiksi lahjojen avulla tai hyödyntämällä veropohjan aukkoja, jos siihen jätetään mahdollisuus.¹⁴ Siksi lahjaveron on välttämätön työkalu täydentämään perintöveroa, jottei sitä voi kiertää. OECD suosittaa myös kiinnittämään huomiota siihen, että perintö- ja lahjaveron veropohja on tiivis, jotta verotus olisi tasapuolista eikä esimerkiksi verotukia voisi hyödyntää verovälttelyssä.¹⁵

Perintövero- ja lahjaveron turvaa myös itsessään veropohjaa.¹⁶ Ensinnäkin osa omaisuuden tuotoista on tällä hetkellä vapautettu kokonaan pääomatuloverosta, jolloin perintö- ja lahjaveron varmistaa, että tällainen omaisuuden tuotto on edes jonkinlaisen verotuksen piirissä (ks. luku 4.8). Toiseksi veron välttäminen pääomatuloista olisi varsin helppoa lahjoitusten avulla, jos perintö- ja lahjaveron ei perittäisi eikä veropohjaa turvattaisi vaihtoehtoisilla keinoilla (ks. luku 3.3). Se voisi uhata laajemmin julkista taloutta ja johtaa tilanteeseen, jossa kaikkein varakkaimmille kertyvien pääomatulojen verottaminen olisi vaikeaa. Tämä näyttäytyisi epäoikeudenmukaiselta, kun paine kerätä verotuloja muilta kansalaisilta kasvaisi. Kolmanneksi vastikkeettomista luovutuksista ei peritä varainsiirtoveroa, joten perintö- ja lahjaveron täydentää osaltaan varainsiirtoveroa näissä tilanteissa.

Perintö- ja lahjaveron ottaa myös varsin hyvin huomioon veronmaksukykyyn, sillä se liittyy aina saajansa varallisuuden lisääntymiseen: saatua omaisuutta voi käyttää veron maksamiseen joko suoraan, realisoimalla sitä tai esimerkiksi ottamalla sitä vastaan lainaa. Lisäksi perinnöt ja lahjat keskittyvät varakkaimmille ja suurituloisille, joilla on jo ennestään maksukykyä (ks. luku 2.4).

8 OECD 2018. **9** Ks. esim. Boadway et al. 2010. Ks. Suomen osalta esim. Ekonomistikone 2017 sekä perintö- ja lahjaveron koskevan kansalaisaloitteen (KAA/2018 vp) asiantuntijalausunnat, jotka ovat saatavilla osoitteessa https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopaivaasia/Sivut/KAA_6*2018_asiantuntijalausunnat.aspx [viitattu 9.6.2023]. **10** Valtiovarainministeriö 2010. **11** Ks. esim. Pérez-González 2006, Bennedsen et al. 2007 ja Bloom & van Reenen 2007. **12** Ks. Elinder et al. 2012 ja OECD 2021. **13** Ks. Burman et al. 2018. **14** Ks. OECD 2018. **15** Ks. OECD 2021. **16** Ks. Linnakangas & Juanto 2016 ja OECD 2021.

Perintö- ja lahjaveroa voi perustella myös sillä, että se on suhteellisen kevyt toimittaa. Viranomaisten olisi joka tapauksessa tarkastettava perukirjojen oikeellisuus, ja tämä hoituu perintöverotuksen yhteydessä. Lisäksi omaisuuden arvostaminen harvemmin toteutuvien perintöjen ja lahjojen yhteydessä on helpompaa kuin vuosittainen arvostaminen esimerkiksi kiinteistöverotusta varten.

Joskus perintö- ja lahjaveroa vastustetaan sillä perusteella, että saadusta omaisuudesta on peritty veroa jo aiemmin omaisuuden kertyessä esimerkiksi palkkana tai osinkona.¹⁷ Tätä niin kutsuttua *kaksinkertaisen verotuksen* argumenttia käytetään yleisesti erilaisten verojen vastustamiseen. Esimerkiksi OECD pitää tätä argumenttia heikkona, kun sitä tarkastellaan yleisten verotuksen periaatteiden näkökulmasta.¹⁸

Kaksinkertainen tai moninkertainen verotus on tosiasiallisesti normaalin verotuksen välttämätön piirre, jota ei ole edes syytä pyrkiä välttämään.¹⁹ Sen sijaan olennaista on, että verotuksen taso pysyy kokonaisuutena kohtuullisena. Esimerkiksi kulutusveroja ja monia muita veroja maksetaan, vaikka kuluttamiseen käytetään jo kertaalleen verotettuja tuloja. Lisäksi perinnön tai lahjansaaja ei ole maksanut saamastaan omaisuudesta veroa, vaan maksaja on ollut omaisuuden aiempi omistaja. Siksi kaksinkertaista verotusta ei synny saajan tasolla. Verotus perustuu kaikkialla siihen, että kutakin verovelvollista verotetaan erillisesti.

2.2 Perintö- ja lahjavero on oikeudenmukainen vero, joka hillitsee varallisuuseroja

Tehokkuuden ohella perintö- ja lahjaveroa voi perustella oikeudenmukaisuudella: se edistää mahdollisuuksien tasa-arvoa ja hillitsee varallisuuseroja.²⁰ Nimenomaan varallisuusasema periytyy vielä tulotasoakin vahvemmin sukupolvelta toiselle.²¹ Perintö- ja lahjavero edistää tasa-arvoisia lähtökohtia, sillä perinnöt jakautuvat epätasaisesti (ks. luku 3).

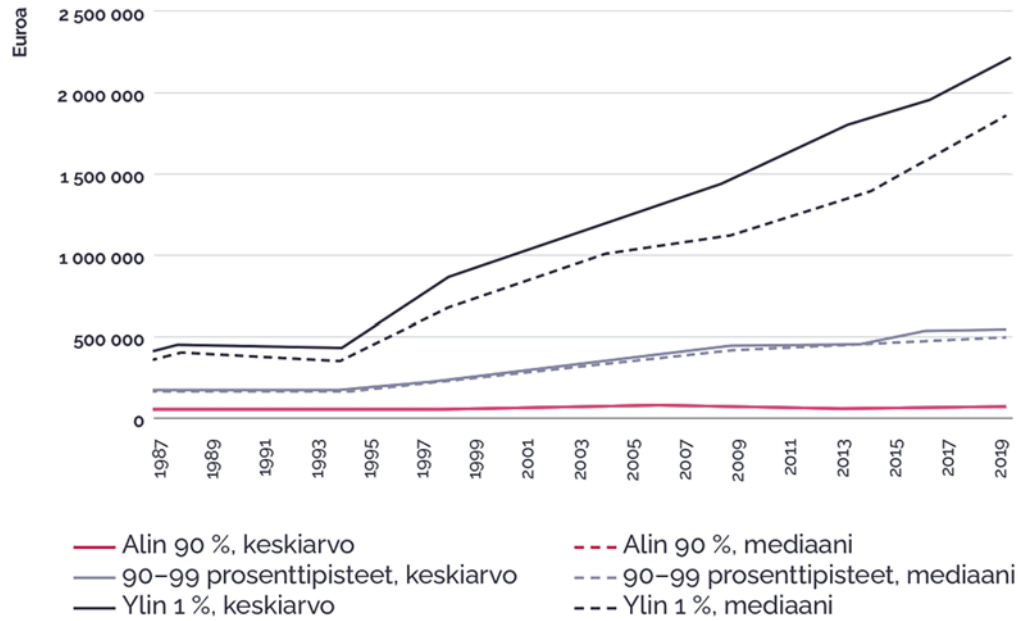
Esimerkiksi OECD katsoo, että pelkät pääomatuloihin ja yritysten voittoihin kohdistuvat tuloverot eivät ole yksin riittävä varallisuuserojen hillitsemiseksi, ja perintöveroa tarvitaan siksi riittävän korkean pääomien tuloverotuksen rinnalle.²² Varallisuusveroon verrattuna perintö- ja lahjavero on helpommin toteutettavissa, sillä se ei edellytä varojen arvostamista vuosittain, vaan verotus voidaan perustaa perukirjassa tai perinnönjaon yhteydessä tehtävään arvostukseen.

Perintö- ja lahjavero on tärkeä osa pääomien verotusta yhdessä pääomatuloveron, yhteisöveron, kiinteistöveron ja varainsiirtoveron kanssa.²³ Eräiden arvioiden mukaan perintöjen osuus kokonaisvarallisuudesta vaihtelee länsimaissa 30–60 prosentin välillä.²⁴ Suomessa perintö- ja lahjaveron tarpeellisuutta korostaa se, että täällä kotitalouksien varallisuus on keskittynyt varakkaimmalle prosentille yhtäjaksoisesti 1980-lopulta alkaen (ks. kuvio 2). Varakkaimman prosentin omaisuus viisinkertaistui vuosina 1993–2019, kun vähävaraisimman 90 prosentin omaisuus pysyi keskimäärin lähes ennallaan.

¹⁷ Ks. LähiTapiola 2022. ¹⁸ Ks. OECD 2021. ¹⁹ Ks. OECD 2021. ²⁰ Ks. Alstott 2017. ²¹ Ks. Bastani & Waldenström 2020. ²² Ks. OECD 2018. ²³ Ks. Finér 2023. ²⁴ Ks. Piketty & Zucman 2015 ja Wolff 2014.

Kuvio 2. Kotitalouksien nettovarallisuus keskimäärin eri varallisuusluokissa 1987–2019 vuoden 2019 hinnoin.

Lähde: Riihelä & Tuomala 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus. Kirjoittajien mukaan aineisto aliarvioi varakkaimpien varallisuutta, sillä osa siitä puuttuu aineistosta.

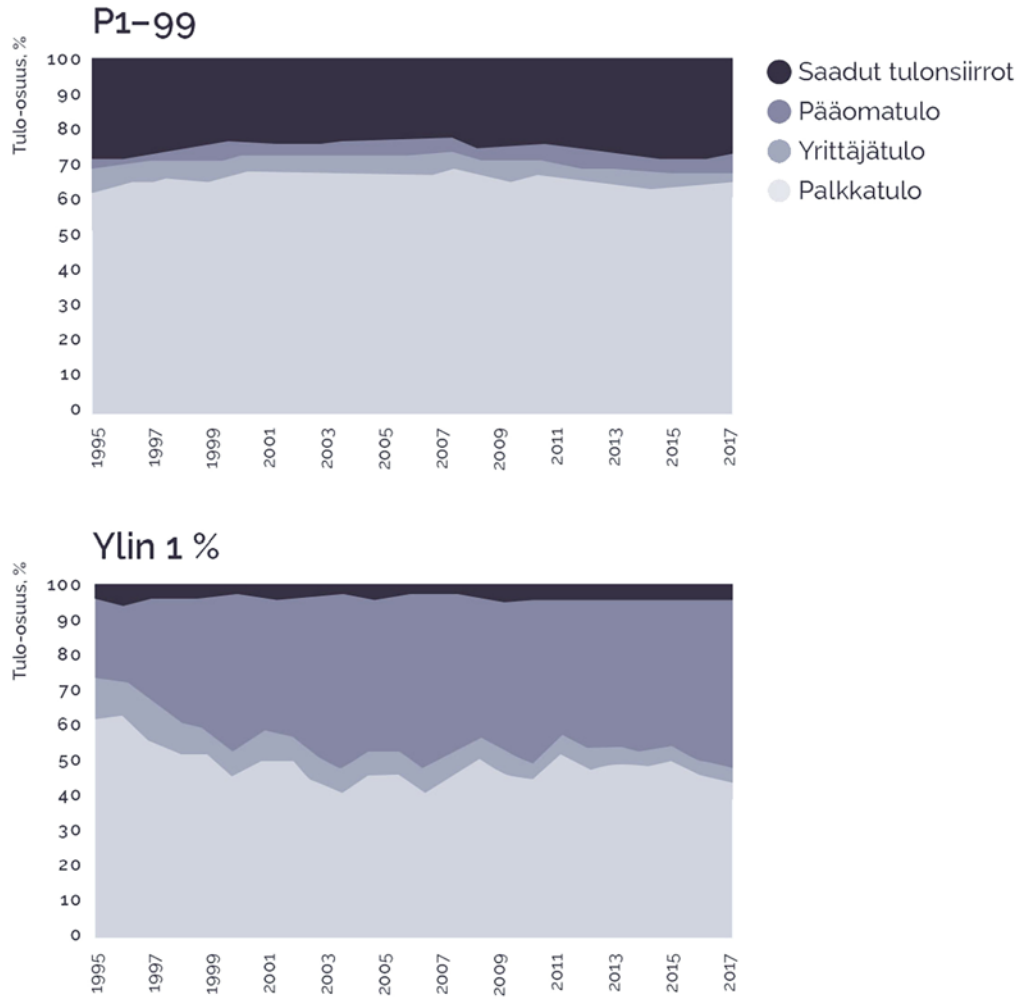
Olellainen syy varallisuuden keskittymiseen on se, että varakkaimmille ja suurituloisimmille keskittyviä pääomia verotetaan suhteellisen kevyesti verrattuna esimerkiksi suurimpiin ansiotuloihin. (ks. kuvio 3).²⁵ Tämän vuoksi Suomen verotus ei ole kokonaisuutena progressiivista (ks. kuvio 4).²⁶ Verotuksen ohella varallisuuden keskittymiseen on vaikuttanut se, että omistajien osuus yritysten arvonnästä on kasvanut.²⁷

²⁵ Ks. esim. Riihelä & Tuomala 2022. ²⁶ Ks. myös Blanchet et al. 2021 ja 2022. ²⁷ Ks. Heino 2023.

Kuvio 3. Väestön suurituloisimman 1 prosentin ja muun 99 prosentin bruttotulokoostumus 1995–2018.

Lähde: Riihelä & Tuomala 2022. Aineistolähde: Tilastokeskus.

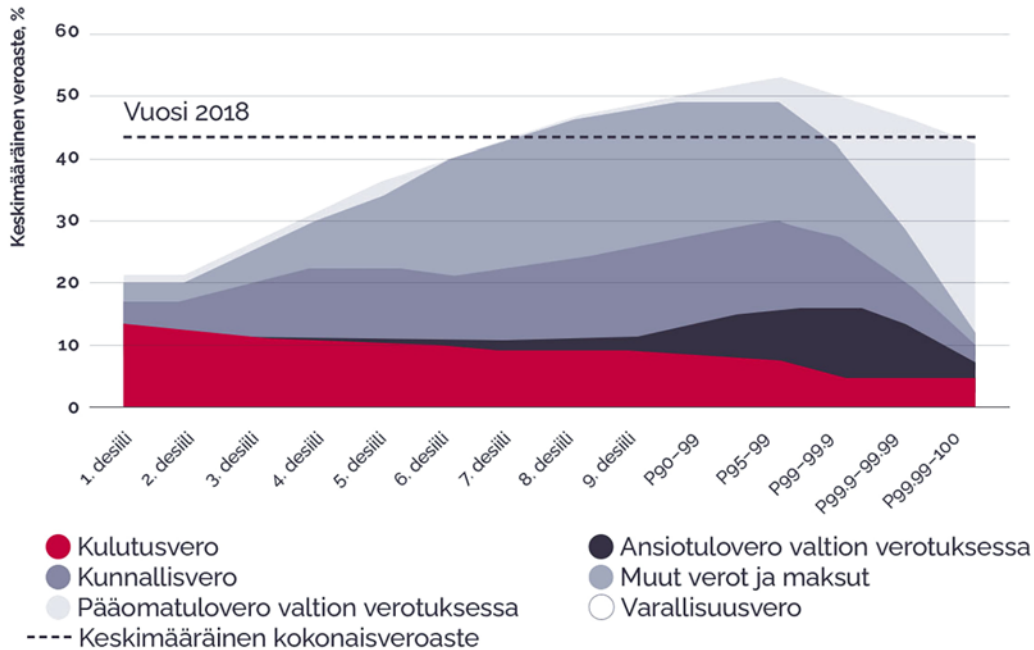
Myös suurituloisimman 1 prosentin sisällä pääomatulo keskittyy suurituloisimmille.

Kuvio 4. Keskimääräiset kokonaisveroasteet tuloryhmissä verolajeittain 2018 (%).

Lähde: Riihelä & Tuomala 2022.

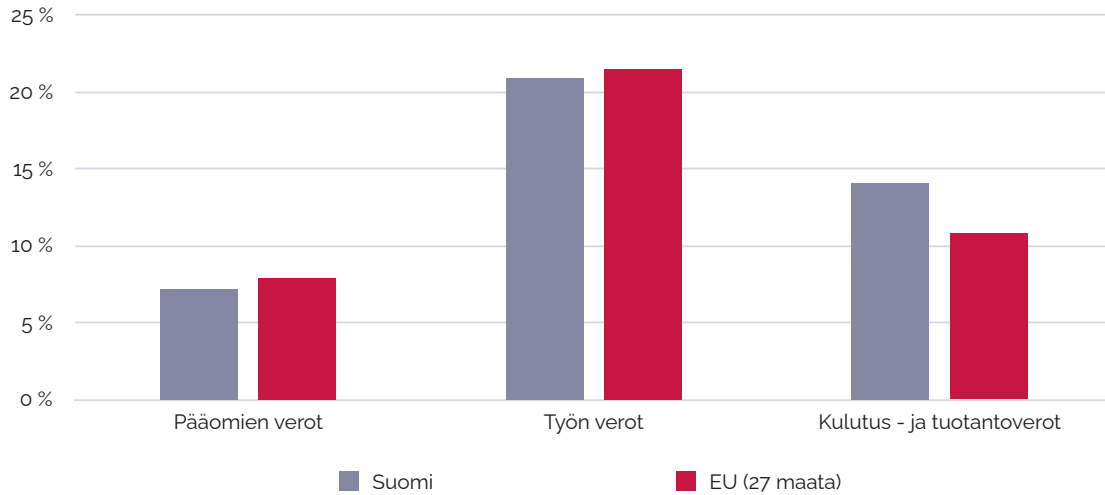
Aineistolähde: Tilastokeskus. Pääomatulovero valtion verotuksessa sisältää myös osingoista maksetun yhtiöveron. "Muut verot ja maksut" sisältää työnantajan pakolliset sosiaalivakuutukset.

Jos verrataan muihin kehittyneisiin maihin, pääomien verotus ei ole Suomessa kokonaisuutena erityisen korkeaa, vaan eurooppalaista keskitasoa. Suhteutettuna bruttokansantuotteeseen tai kaikkiin verotuloihin Suomen pääomatuloverotus on alempaa kuin EU:ssa keskimäärin (ks. kuvat 5 ja 6). Pääomien verotus Suomessa on EU:n keskitasoa myös mittarilla, joka pyrkii erottamaan pääomien tuotot muista tuotoista (ks. kuvio 7).

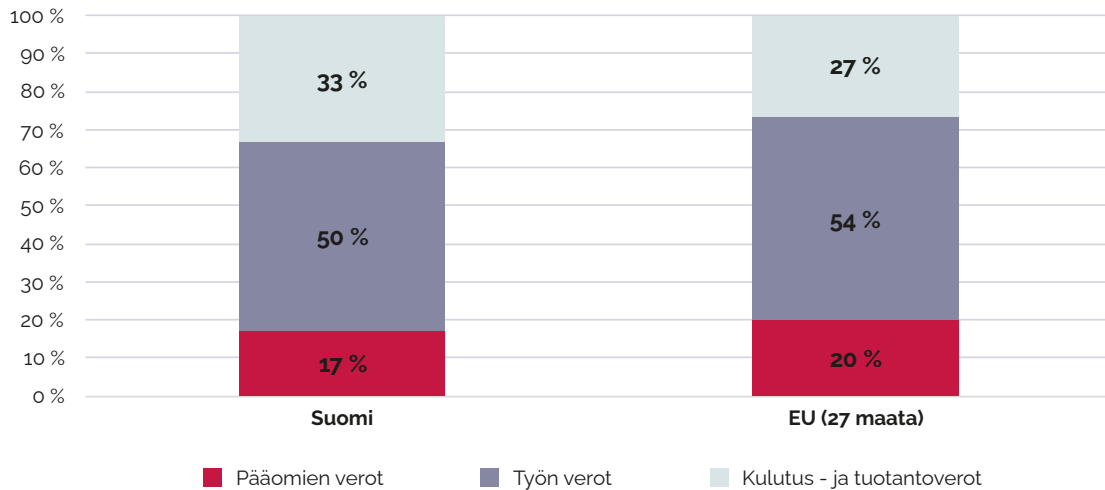
Kuvio 5. Pääomien verot suhteessa (%) bruttokansantuotteeseen Suomessa ja EU-maissa keskimäärin vuonna 2020.

Aineistolähde: Euroopan komissio 2022.

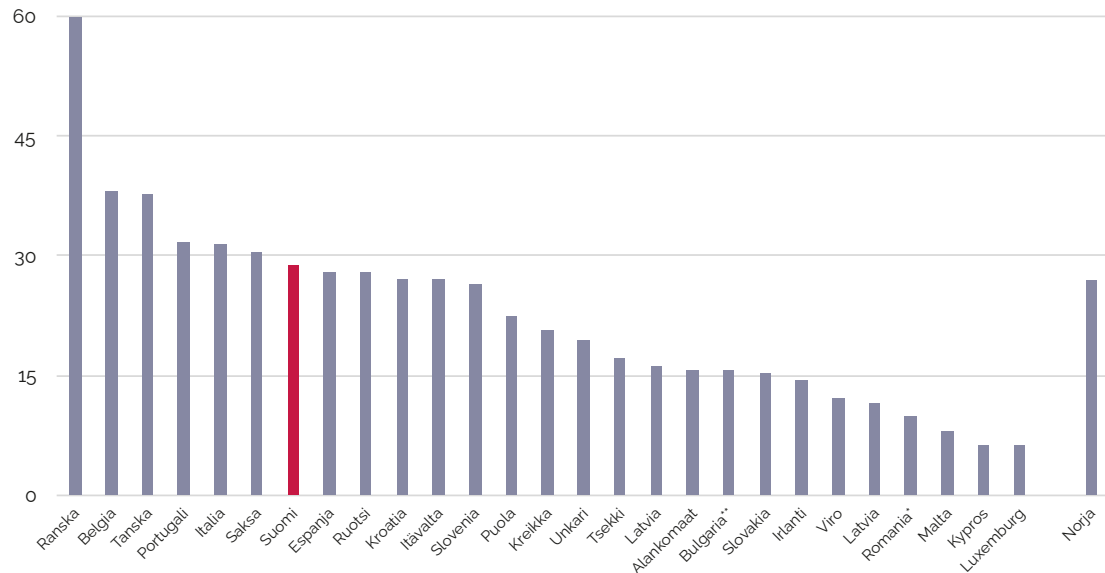
Kuvio 6. Eri verolajit suhteessa (%) kaikkiin verotuloihin Suomessa ja EU-maissa keskimäärin vuonna 2020.

Aineistolähde: Euroopan komissio 2022.

Kuvio 7. Pääomien tuottojen suhde pääomien veroihin EU-maissa ja Norjassa vuonna 2020

(*Romanian tiedot vuodelta 2019, ** Bulgarian tiedot vuodelta 2017). Aineistolähde: Euroopan komissio 2022.

Yhteiskuntafilosofit ovat perustelleet perintöverotusta myös oikeudenmukaisuuden näkökulmasta.²⁸ Perintöä voi pitää sen saajan ansiottomana tulona, sillä hän ei useinkaan ole itse tehnyt töitä sen eteen. Esimerkiksi klassisen liberalismiin keskeinen teoreetikko John Stuart Mill (1806–1873) piti korkeaa perintöverotusta välttämättömänä markkinatalouden toiminnan kannalta, jotta ihmisten varallisuus perustuisi enemmän työhön ja tuotantoon kuin ansiottomiin tuloihin.²⁹ Samaa näkökohtaa ovat pitäneet esillä myös nykyajan huipputaloustieteilijät.³⁰

2.3 Perintöverotuksen historia ja nykytila

Perintö- ja lahjaverotuksen historia on pitkä. Esimerkiksi Roomassa otettiin käyttöön keisari Augustuksen aikana (31 eaa. – 14 jaa.) viiden prosentin perintövero, josta oli kuitenkin vapautettu lähiomaiset ja pienet perinnöt. Suomessa ensimmäinen perintöihin liittyvä vero oli testamenttien, pesäluetteloiden ja perinnönjakokirjojen leimavero, josta säädettiin Ruotsin vallan aikana vuonna 1660. Tuolloin leimavero perustui asiakirjojen määrään, mutta vuoden 1803 leimaveroasetuksessa veron määrä sidottiin perinnön arvoon nykyaikaisen perintöveron tapaan.³¹

Jo aiemmin vuoden 1698 kerjäläisiä, köyhiä ja kulkureita koskevassa asetuksessa säädettiin, että 0,125 prosenttia kuolinpesän varallisuudesta tuli luovuttaa köyhille. Lisäksi vuoden 1789 suostuntaveroasetuksessa säädettiin yhden prosentin verosta muille kuin lähiomaisille testamenttatausta omaisuudesta. Vuonna 1800 laajennettiin verovelvollisuutta

²⁸ Ks. esim. Duff 1993. ²⁹ Ks. esim. Ekelund & Walker 1996. ³⁰ Ks. Piketty et al. 2022. ³¹ Ks. Linnakangas & Juanto 2016.

myös lähimaisiin ja korotettiin veroprosenttia lähimaisten kohdalla kuuteen sekä muiden kohdalla kahdeksaan.³²

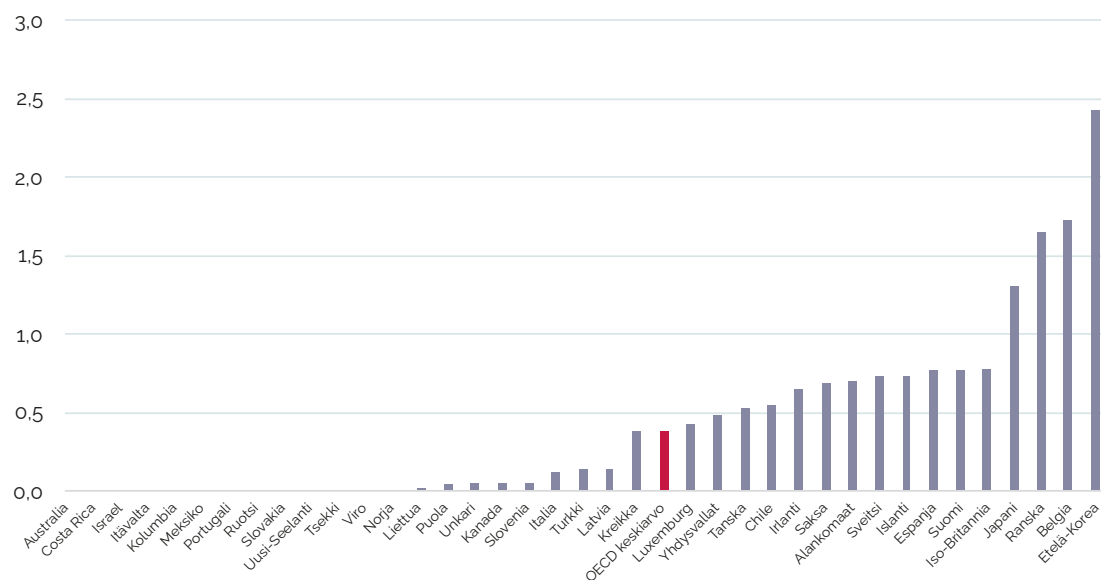
Varsinainen perintö- ja lahjavero otettiin Suomessa käyttöön vasta itsenäistymisen jälkeen vuonna 1919, jolloin samalla luovuttiin muista perintöihin kohdistuneista veroista. Jo tuolloin vero perustui nykyisen perintö- ja lahjaveron (ks. luku 2.5) tapaan saadun omaisuuden arvoon sekä saajan ja antajan väliseen sukulaisuussuhteeseen. Vero oli itsenäisyyden alkuvuosina enimmillään 38,5 prosenttia. Yhä edelleen voimassa oleva perintö- ja lahjaverolaki säädettiin vuonna 1940. Ylin marginaalivero oli aluksi lähimpien sukulaisten välillä 13 prosenttia ja suvun ulkopuolisten välillä 65 prosenttia. Sodan aikana otettiin käyttöön kuitenkin 30 prosentin lisävero, jolloin marginaalivero saattoi nousta jopa 95 prosenttiin suurissa perinnoissa.³³

Nykyaikainen perintövero otettiin käyttöön esimerkiksi Itävallassa jo vuonna 1759 ja 1800-luvulle tultaessa se oli jo käytössä useissa maissa. Pohjoismaissa se otettiin ensimmäisenä käyttöön 1792 Tanskassa, johon Islanti ja Norja vielä silloin kuuluivat.³⁴

Nykyään perintö- ja lahjavero on käytössä valtaosassa länsimaista. Useimmissa maissa perintöveron kohteena ovat Suomen tapaan perilliset, mutta esimerkiksi Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa verovelvollinen on kuolinpesä.³⁵ Vuonna 2021 perintöveroa perittiin 66 prosentissa (25/38) OECD-maista. Suhteutettuna kaikkiin verotuloihin perintö- ja lahjaveron tuotto on Suomessa yli OECD-keskiarvon, mutta selvästi alle neljän kärkeen: Belgian, Etelä-Korean, Japanin ja Ranskan (ks. kuvio 8).³⁶

Kuvio 8. Perintö- ja lahjaveron tuotto suhteessa (%) kaikkiin verotuloihin OECD-maissa vuonna 2021.

Australian, Kreikan ja Luxemburgin tiedot vuodelta 2020. Aineistolähde: OECD Global Revenue Statistics Database (OECD.Stat).

32 Ks. Linnakangas & Juanto 2016. **33** Ks. Linnakangas & Juanto 2016. **34** Ks. OECD 2021. **35** Tällaista mallia voi kutsua jäämistöveroksi (engl. estate tax) erona normaaliin perintöveroon (engl. inheritance tax). **36** Ks. OECD 2021.

2.4 Miksi perintö- ja lahjaverosta luopuminen olisi ongelmallista?

Jotkut aiemmin perintöveroa perineet maat ovat luopuneet perintö- ja lahjaverosta, ja nyt myös Petteri Orpon johtama hallitus aikoo selvittää asiaa. Pohjoismaista Ruotsi luopui verosta vuoden 2005 alusta ja Norja vuonna 2014. Perintöveroa ei peritä myöskään esimerkiksi Venäjällä tai Virossa.

Perintöverosta luopuminen on kuitenkin käytännössä tarkoittanut isompia muutoksia pääomien verotukseen, sillä muuten myös pääomatulojen veropohja hupenisi, mikä uhkasi julkista taloutta ja verotuksen tasapuolista kohdentumista eri tuloryhmien välillä (ks. luku 2.1). Näiden muutosten vuoksi perintöverosta luopuminen ei yleensä tarkoita verojen laskemista kaikille tai edes kaikille perinnönsaajille.

Esimerkiksi Virossa perintöveron puuttuminen on huomioitu pääomatulojen verotuksessa siten, että perityn omaisuuden hankintamenoksi on katsottu nolla. Seurauksena omaisuuden myöhempi myyntihinta on ollut kokonaan veronalaista tuloa.³⁷ Suomessa hankintamenoksi katsotaan perintöverotusarvo, jolloin peritystä omaisuudesta ei makseta lainkaan pääomatuloveroa, jos sen arvo ei nouse perimisen jälkeen. (ks. luku 4.8)

Ruotsissa perintö- ja lahjaveron poistamisen yhteydessä siirryttiin malliin, jossa perintönä tai lahjana saadun omaisuuden myynnin yhteydessä myyntihinnasta verotuksessa vähennettävä hankintahinta määrittyy aiemman omistajan maksaman todellisen hankintahinnan ja -ajankohdan perusteella.³⁸ Käytännössä se tarkoittaa, että perillisen myydessä saamaansa omaisuutta myöhemmin, myynnistä maksettava myyntivoittovero nousee yleensä korkeammaksi. Joissain tilanteissa se tarkoittaa, että vero nousee kokonaisuutena korkeammaksi. Erityisesti vero nousee tilanteissa, joissa perintö ja siitä maksettava vero on pieni tai nolla (ks. esimerkki 1).

Esimerkki 1.

Henkilö A perii isältään osakkeita 15 000 euron arvosta. Perintöön ei kuulu muuta omaisuutta. Isä on ostanut osakkeet kuusi vuotta ennen kuolemaansa 8 000 eurolla. A myy osakkeet 15 000 eurolla vuosi perinnön saamisen jälkeen,

Nykytilanteessa A ei maksa osakkeista perintöveroa, sillä veroa ei makseta alle 20 000 euron perinnöistä. Hän ei myöskään maksa pääomatuloveroa, sillä osakkeiden myyntivoitto on nolla, kun myyntihinnasta vähennetään perintöverotuksessa käytetty arvo (15 000 € - 15 000 € = 0 €).

Ruotsin mallissa ei myöskään maksettaisi perintöveroa, sillä se on poistettu. Sen sijaan A maksaisi pääomatuloveroa 7 000 euron myyntivoitosta, sillä omaisuuden hankintahintana käytettäisiin isän aiemmin maksamaa hankintahintaa 8 000 euroa (15 000 € - 8 000 € = 7 000 €). Veroa tulisi maksettavaksi 30 prosentin pääomatuloveroprosentilla 2 100 euroa.

³⁷ Ks. Linnakangas & Juanto 2016. Periaatteesta on ollut joitain poikkeuksia muun muassa lesken kohdalla.

³⁸ Ks. Holm & Kerkelä 2014

Toisin sanoen perintöverosta luopuminen Ruotsin mallin mukaisesti tarkoittaisi todennäköisesti pieniä perintöjä saaville jopa korkeampaa kokonaisverotusta, kun esimerkiksi perittävä kiinteistö myytäisiin perinnönjaon yhteydessä. Suurten perintöjen kohdalla verot saattaisivat taas jäädä perimättä jopa sukupolvien ajan, kun esimerkiksi perittyä yritysvarallisuutta ei olisi pakko realisoida lainkaan.

On siis ilmeistä, että Ruotsin perintö- ja lahjaveromalli lisääisi taloudellista eriarvoisuutta. Ruotsalaistutkimusten mukaan Ruotsissa sosiaalinen liikkuvuus onkin heikentynyt osaltaan verovapaiden perintöjen vuoksi, ja jopa yli puolet kruunumiljardööreistä on perillisiä.³⁹ Esimerkiksi Yhdysvalloissa vastaava osuus on kolmanneksen.

Ruotsin malli johtaa myös siihen, että lahjana saadun tai perityn omaisuuden myyminen eteenpäin johtaa huomattavasti Suomea korkeampiin myyntivoittoveroihin. Tämä saattaa estää esimerkiksi suvun yrityksen myymistä uusille omistajille, vaikka perillinen ei haluaisi jatkaa yritystoimintaa tai hän haluaisi sijoittaa yrityksessä kiinni olevat varat muualle. Tätä Ruotsin mallin aiheuttamaa *lukkiutumisasiikutusta* voidaan pitää talouden tehokkaan toiminnan kannalta haitallisena.⁴⁰

Ruotsin mallia voidaan siis pitää ongelmallisena niin talouden tehokkuuden kuin oikeudenmukaisuudenkin kannalta. Perintö- ja lahjaverosta luopumista on kritisoitu myös Ruotsissa. Esimerkiksi ruotsalainen elinkeinoelämän ajatuspaja SNS:n talousneuvosto suositti vuonna 2018 perintö- ja lahjaveron palauttamisen selvittämistä suurille omaisuuden siirroille muun muassa edellä mainittujen ongelmien vuoksi.⁴¹ Ruotsin perintöveron poistoa edelsi myös vuonna 2004 valmistunut asiantuntijatyöryhmän selvitys, jossa ei suositeltu siitä luopumista.⁴² Siitä huolimatta sosialidemokraattien johtama hallitus päätti luopua perintöverosta vuoden 2005 budjettineuvottelujen yhteydessä.

Ruotsissa perintö- ja lahjaveron poistamisen taustalla oli sen epäsuosio ihmisten keskuudessa. Ruotsin perintöveromalli oli Suomeen verrattuna poikkeuksellinen erityisesti kahdessa asiassa, jotka saattoivat johtaa veron epäsuosioon. Ensiksi Ruotsissa veron alaraja, noin 6 000 euroa (70 000 kruunua), oli selvästi alempi kuin Suomen nykyinen 20 000 euroa. Tämän vuoksi Ruotsissa suurempi osa hyvin pienistä perinnöistä oli veron piirissä.

Toiseksi pörssin päälistan ulkopuolisten yhtiöiden osakkeet olivat Ruotsissa laajasti vapautettu perintöverosta, mikä hyödytti erityisesti harvoja varakkaita, joille yritysvarallisuus keskittyi. Lisäksi tämä mahdollisti varakkaammille perintöveron välttämisen erilaisin järjestelyin, joilla omistuksia siirrettiin pörssin ulkopuolisten yritysten nimiin.⁴³ Toisin sanoen pienempiä perintöjä saavat maksoivat usein suhteessa korkeampaa veroa kuin suuria omaisuuksia perivät. Myös Suomen verotukseen liittyy tällaisia piirteitä, mutta ne on ratkaistavissa ilman, että perintö- ja lahjaverosta tarvitsee luopua (ks. luku 4).

³⁹ Ks. Adermon et al. 2018 ja SNS Konjunkturrådet 2018. ⁴⁰ Ks. esim. OECD 2021. ⁴¹ Ks. SNS Konjunkturrådet 2018. ⁴² Ks. Kohonen 2007. ⁴³ Ks. Kohonen 2007.

2.5 Suomen nykyinen perintö- ja lahjavero on progressiivinen vero

Perintö- ja lahjaveroa joutuu tällä hetkellä maksamaan, jos saa huomattavan määrän omaisuutta. Perinnöissä veronalaisuuden alaraja on tällä hetkellä 20 000 euroa ja lahjoissa 5 000 euroa. Alaikäisellä lapsella veronalaisuuden alaraja on perintöverotuksessa 80 000 euroa ja puolisoilla 110 000 euroa, sillä he saavat verotuksessa automaattisen lisävähennyksen.⁴⁴

Perintö- ja lahjavero ovat progressiivisia eli suuremmissa saannoissa veroprosentti on korkeampi (ks. taulukot 1–4).⁴⁵ Lisäksi veron tasoon vaikuttaa perinnön tai lahjan saajan ja antajan välinen sukulaissuhde. Lähisukulaiset kuuluvat 1. veroluokkaan, jolloin vero on alempi.⁴⁶ Muut kuuluvat korkeampaan 2. veroluokkaan.

Taulukko 1. Perintövero 1. veroluokka (lähisukulaiset).

Perinnön arvo (euroa)	Vero alarajan kohdalla (euroa)	Veroprosentti yli menevästä osasta
20 000–40 000	100	7 %
40 000–60 000	1 500	10 %
60 000–200 000	3 500	13 %
200 000–1 000 000	21 700	16 %
1 000 000–	149 700	19 %

Taulukko 2. Perintövero 2. veroluokka (muut kuin lähisukulaiset).

Perinnön arvo (euroa)	Vero alarajan kohdalla (euroa)	Veroprosentti yli menevästä osasta
20 000–40 000	100	19 %
40 000–60 000	3 900	25 %
60 000–200 000	8 900	29 %
200 000–1 000 000	49 500	31 %
1 000 000–	297 500	33 %

44 Puoliso saa perintöverotuksessa automaattisen 90 000 euron *puolisovähennyksen* ja alaikäinen lapsi 60 000 euron *alikäisyysvähennyksen* (perintö- ja lahjaveralaki 12 §). **45** Verotaulukot ovat perintö- ja lahjaveralain 14 ja 19 a §:ssä. **46** Lähisukulaisiin (1. veroluokka) kuuluvat: perinnönjättäjän aviopuoliso tai rekisteröidyn parisuhteen osapuoli; avopuoliso, jos hänellä on (tai on ollut) yhteinen lapsi lahjanantajan kanssa tai hän on aikaisemmin ollut avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa lahjanantajan kanssa; perillinen

Taulukko 3. Lahjavero 1. veroluokka (lähisukulaiset).

Lahjan arvo (euroa)	Vero alarajan kohdalla (euroa)	Veroprosentti yli menevästä osasta
5 000–25 000	100	8 %
25 000–55 000	1 700	10 %
55 000–200 000	4 700	12 %
200 000–1 000 000	22 100	15 %
1 000 000–	142 100	17 %

Taulukko 4. Lahjavero 2. veroluokka (muut kuin lähisukulaiset).

Lahjan arvo (euroa)	Vero alarajan kohdalla (euroa)	Veroprosentti yli menevästä osasta
5 000–25 000	100	19 %
25 000–55 000	3 900	25 %
55 000–200 000	11 400	29 %
200 000–1 000 000	53 450	31 %
1 000 000–	301 450	33 %

Lähisukulaisten 1. veroluokassa vero on lahjoissa enimmillään 17 prosenttia ja perinnöissä 19. Muilla kuin lähisukulaisilla vero voi nousta yli 30 prosenttiin. Korkeimmat veroprosentit koskevat kuitenkin vasta yli miljoonan euron luovutuksia, joten yleensä veroprosentti on selvästi alempi.

Esimerkiksi vuonna 2019 veronalaisista perinnöistä noin 60 prosenttia jäi alle 60 000 euron, jolloin veroprosentti oli 0,5–5,8 prosenttia 1. veroluokassa ja 0,5–14,8 prosenttia 2. veroluokassa. Vastaavasti veronalaisista lahjoista 92 prosenttia oli arvoltaan alle 55 000 euroa, jolloin veroprosentti oli 2,0–8,6 prosenttia 1. veroluokassa ja 2,0–20,7 prosenttia 2. veroluokassa.

suoraan alenevassa tai ylenevässä polvessa eli lapsi, lapsenlapsi, vanhempi, isovanhempi; aviopuolison tai entisen aviopuolison perillinen suoraan alenevassa polvessa; perinnönjättäjän kihlakumppani, joka saa avustuksen.

3. Kenelle perinnöt ja lahjat kertyvät?

3.1 Mitä Tilastokeskuksen julkiset tilastot kertovat perinnön- ja lahjansaajista?

TILASTOKESKUS JULKAISI marraskuussa 2022 vuosien 2017–2019 Verohallinnon perintö- ja lahjaverotiedoista kootun aineiston, joka antaa aiempaa paremman kuvan veronalaisista perinnöistä ja lahjoista.⁴⁷ Tämän luvun tilastot on koottu Tilastokeskuksen julkisesta aineistosta. Se sisältää seuraavat tiedot:

- Lahjansaajien verotettavien lahjojen verotettava arvo:
 - a) lahjoitusvuoden,
 - b) lahjansaajan veroluokan,
 - c) lahjansaajan asuinmaakunnan,
 - d) lahjansaajan iän,
 - e) lahjansaajan tulokymmenyksen,
 - f) lahjansaajan asuntokunnan koon,
 - g) lahjan varallisuuslajin, ja
 - h) lahjansaajan verotettavan osuuden arvon mukaan.
- Lahjanantajien ja lahjansaajien lukumäärä lahjoitusvuoden ja lahjansaajan veroluokan mukaan.
- Perinnönsaajien perintöosuuksien verotettava arvo:
 - a) perinnönjättäjän kuolinvuoden,
 - b) perinnönsaajan veroluokan,
 - c) perinnönsaajan asuinmaakunnan,
 - d) perinnönsaajan iän,
 - e) perinnönsaajan tulokymmenyksen,
 - f) perinnönsaajan asuntokunnan koon, ja
 - g) perinnönsaajan verotettavan osuuden arvon mukaan.
- Perinnönjättäjien ja perinnönsaajien lukumäärä perinnönjättäjän kuolinvuoden ja perinnönsaajan veroluokan mukaan.

⁴⁷ Ks. Tilastokeskus 2022. Tilastot saatavilla osoitteesta https://pxdata.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kokeelliset_tilastot/Kokeelliset_tilastot_pela/ [viitattu 9.6.2023]

Huomionarvoista on, että tilasto ei sisällä tietoa perintö- ja lahjaveron määrästä vaan ainoastaan verotusarvoista. Sen vuoksi tilaston perusteella ei suoraan nähdä, kuka veroa maksaa, ja mikä on verohuojennusten merkitys verokertymän ja eri ryhmien kannalta. Esimerkiksi sukupolvenvaihdostilanteissa (ks. luku 4.5) vero voi jäädä hyvin matalaksi, vaikka perinnön tai lahjan käypä arvo olisi korkea.

Luvun tulkitsemisessa on syytä huomata myös eräitä muita aineiston ominaisuuksia.⁴⁸ Ensiksi tieto koskee vain vuosia 2017–2019, joten sitä ei ole mahdollista vertailla esimerkiksi aiempiin vuosiin.⁴⁹ Tilasto on julkaistu viiveellä, sillä osa perintö- ja lahjaveropäätöksistä tehdään vasta 2–3 vuotta perittävän kuoleman tai lahjan antamisen jälkeen.

Tilaston sisällöt perustuvat Verohallinnon verotuksen toimittamista varten saamiin tietoihin eli erityisesti perukirjoihin ja lahjaveroilmoituksiin. Tilasto sisältää perinnöt varsin kattavasti, sillä perukirjat kaikista perinnöistä pitää toimittaa Verohallinnolle. Lahjoista se sen sijaan kattaa vain veronalaiset lahjat (verotusarvo yli 5 000 euroa), sillä verovapaita lahjoja ei tarvitse ilmoittaa Verohallinnolle.

Tilaston tiedot perustuvat verotuspäätöksellä todettuun verotusarvoon eli niin kutsuttuun käypään arvoon, josta on tehty perintönä tai lahjana saadun omaisuuden arvoon tehtävät vähennykset. Tilasto antaa siis varsin hyvän kuvan perintöjen ja lahjojen oikeista arvoista. On silti hyvä tiedostaa, että kaikissa tilanteissa käypä arvo ei välttämättä vastaa oikeaa markkina-arvoa (ks. luku 4.3). Lisäksi verotusarvoa pienentävät mahdollinen perillisen saama puoliso-vähennys (ks. luku 2.5), alaikäisyysvähennys (ks. luku 2.5) ja hallintaoikeusvähennys (ks. luku 4.1). Sen sijaan esimerkiksi sukupolvenvaihdoshuojennus (ks. luku 4.5) ei vaikuta tilastoon, sillä kyseinen huojennus tehdään verosta – ei verotusarvosta.

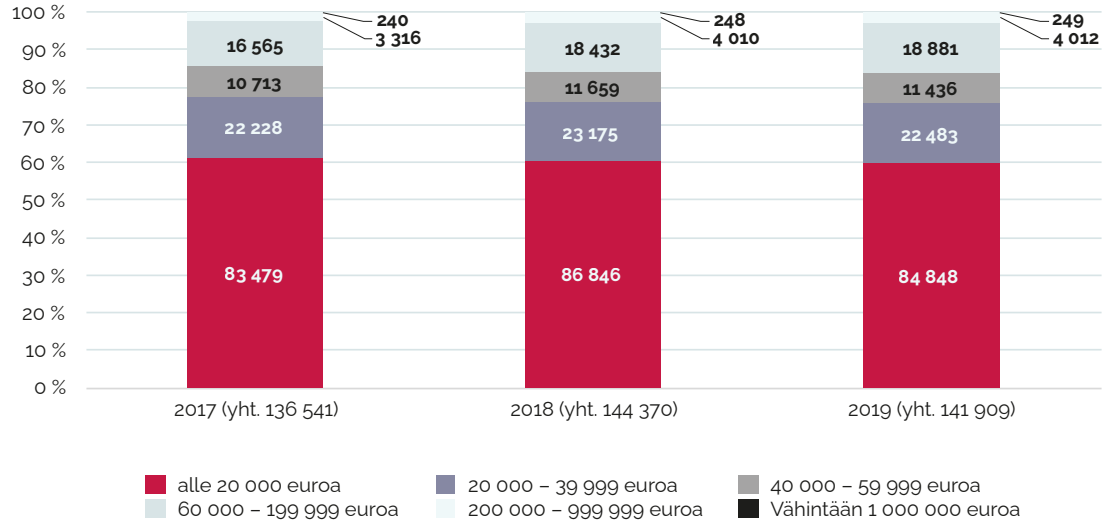
3.2 Valtaosa perinnöistä on verovapaita – miltei puolet lahjojen arvosta kertyy miljoonalahjojen saajille

Tilastokeskuksen mukaan vuosina 2017–2019 noin 60 prosenttia perinnöistä jäi alarajan alle eli niistä ei maksettu lainkaan veroa (ks. kuvio 9). Verovapaita lahjoista ei ole tilastoa, sillä niitä ei ilmoiteta Verohallinnolle (ks. luku 3.1). Veronalaisia perintöjä oli vuonna 2019 noin 57 000 ja lahjoja 18 000.

⁴⁸ Tilastoinnin menetelmää on kuvattu tarkemmin Tilastokeskuksen menetelmäselosteesta, joka on saatavilla osoitteessa <https://www.stat.fi/tup/kokeelliset-tilastot/perinnot-ja-lahjat/menetelmaseloste/index.html> [viitattu 9.6.2023]. ⁴⁹ Perintöjen ja lahjojen saajista ja niistä maksettavista veroista ei ole aiemmin julkaistu säännöllisesti tilastoja. Sen sijaan tietoja on koottu eräiden lakimuutosten vaikutusarviontien yhteydessä, mutta tällaisiakaan tietoja ei ole saatavilla tältä vuosikymmeneltä (ks. esim. HE 175/2016 vp).

Kuvio 9. Perintöjen saajien määrä vuosina 2017–2019 niiden verotusarvon mukaan.

Aineistolähde: Tilastokeskus.

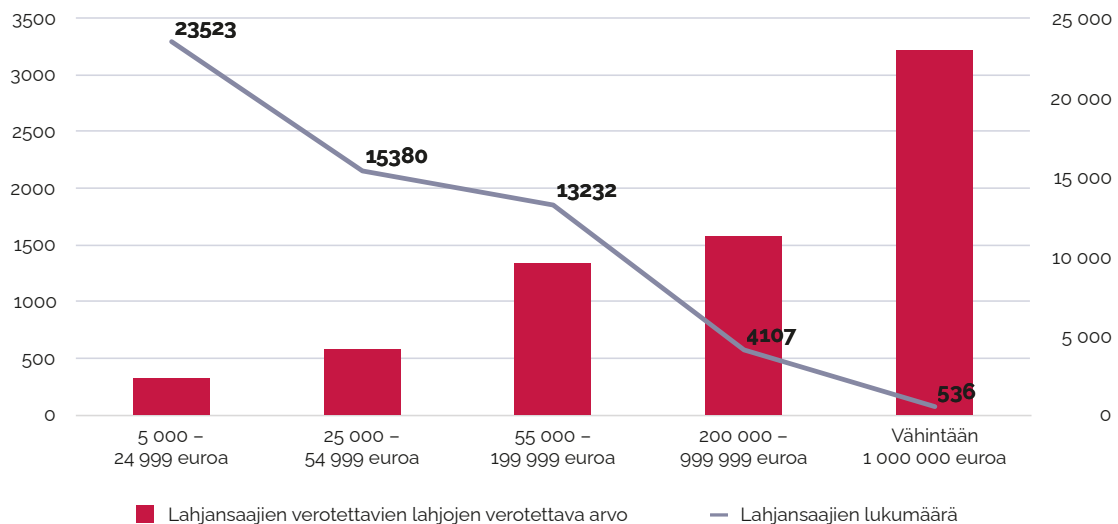

Valtaosa niin perinnöistä kuin lahjoista kertyy lähisukulaisille, jolloin niistä maksetaan alempaa 1. veroluokan veroa. Vuosina 2017–2019 veronalaisista lahjoista 91 prosenttia (arvolla mitattuna 95 prosenttia) kuului 1. veroluokkaan. Perinnöistä 79 prosenttia kertyi lähisukulaisille, ja niiden osuus perintöjen arvosta oli 84 prosenttia.

Kun tarkastellaan perintöjen ja lahjojen jakautumista euromääräisesti niiden arvon mukaan, suurten luovutusten merkitys korostuu. Vuosina 2017–2019 miltei puolet (46 %) veronalaisten lahjojen kokonaisarvosta kertyi vähintään miljoonan euron lahjan saaneille 536 henkilölle. Heidän saamiensa lahjojen arvo oli keskimäärin noin kuusi miljoonaa euroa. Vähintään 200 000 euron lahjan saaneiden osuus oli 68 prosenttia (ks. kuvio 10).

Kuvio 10. Vuosina 2017–2019 saatujen veronalaisten lahjojen saajien määrä ja jakautuminen niiden verotettavan arvon mukaan (miljoonaa euroa).

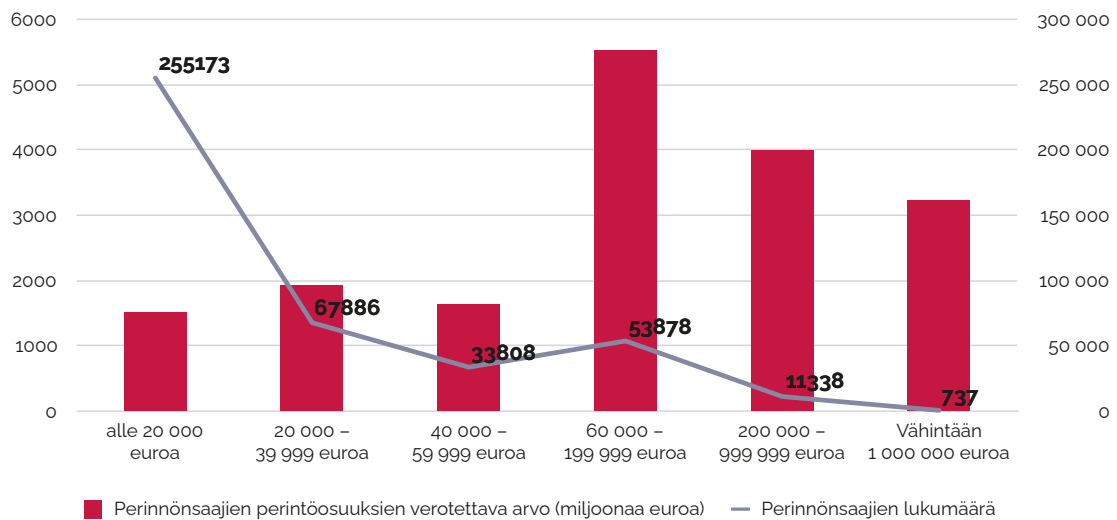
Aineistolähde: Tilastokeskus.

Perinnoissa suurten veronalaisten perintöjen osuus perintöjen kokonaisarvoista oli pienempi kuin lahjoissa, sillä perinnöt ylipäänsä ovat keskimäärin selvästi pienempiä. Vuosina 2017–2019 veronalainen perintö oli keskimäärin noin 42 000 euroa, kun lahja oli keskimäärin 124 000 euroa, vaikka lahjoissa veronalaisuuden raja on alempi. Tämä kertoo osaltaan siitä, että varakkaammat perheet siirtävät useammin suunnitelmallisesti varoja perillisille jo ennen perinnönjakoa. Vuosina 2017–2019 veronalaisten perintöjen kokonaisarvosta 18 prosenttia kertyi vähintään miljoonan euron perinnön saaneille ja vähintään 200 000 euron perinnön saaneiden osuus oli 40 prosenttia (ks. kuvio 11).

Kuvio 11. Vuosina 2017–2019 saatujen veronalaisten perintöjen saajien määrä ja jakautuminen niiden verotettavan arvon mukaan (miljoonaa euroa).

Aineistolähde: Tilastokeskus.

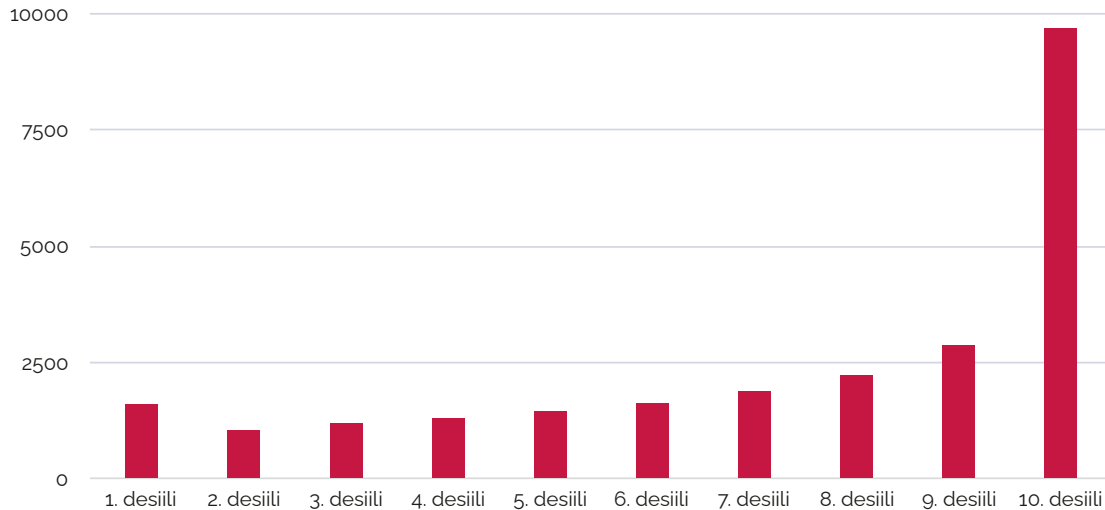
3.3 Perinnöt ja lahjat keskittyvät suurituloisille ja varakkaille

Perintöjen verotusarvo vuosina 2017–2019 oli Tilastokeskuksen tilastojen mukaan yhteensä noin 18 miljardia euroa. Veronalaisten lahjojen verotusarvo oli noin seitsemän miljardia euroa. Perinnöt ja lahjat keskittyvät suurituloisimmille (ks. kuvio 12).⁵⁰ Perintöjen ja veronalaisten lahjojen arvosta 39 prosenttia keskittyi vuosina 2017–2019 suurituloisimmalle tulokymmenykselle.

⁵⁰ Tulotiedot eivät sisällä perintöjä ja lahjoja.

Kuvio 12. Vuosina 2017–2019 saatujen perintöjen ja lahjojen verotettava arvo tulokymmenyksittäin (miljoonaa euroa).

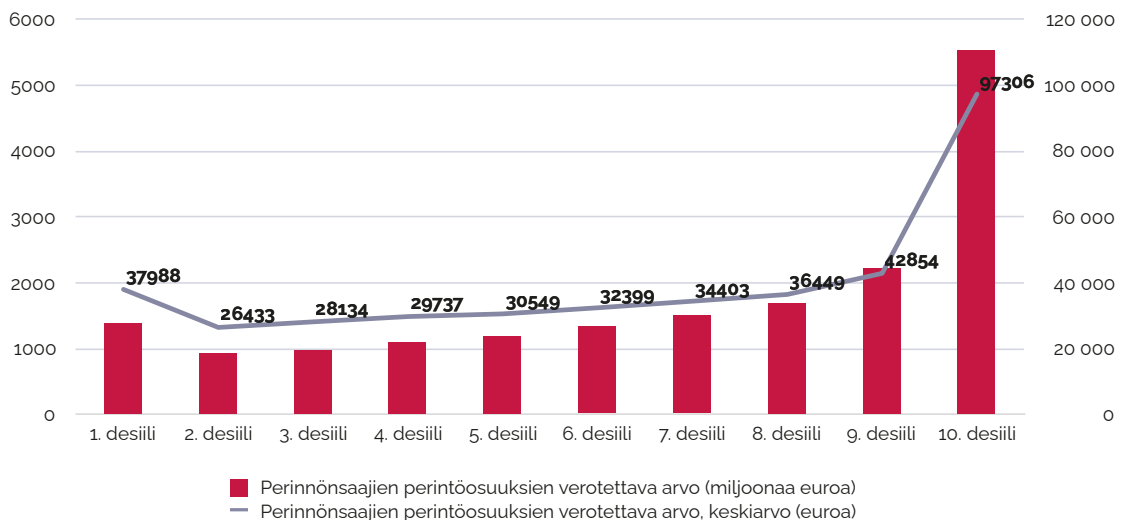
Tulokymmenykset huomioitu kunkin vuoden kohdalla erikseen. Aineistolähde: Tilastokeskus.

Kun tarkastellaan perintöjen ja lahjojen jakautumista erikseen tulokymmenyksittäin, huomataan, että molemmat keskittyvät suurituloisimmalle kymmenykselle (ks. kuvat 13 ja 14). Lahjoissa suurituloisimman kymmenyksen osuus on kuitenkin selvästi suurempi: vuosina 2017–2019 peräti 59 prosenttia, kun perinnöissä osuus on 31 prosenttia. Tämäkin viittaa siihen, että varakkaimmat siirtävät varojaan suunnitelmallisemmin perillisille jo ennen kuolemaansa.

Kuvio 13. Vuosina 2017–2019 saatujen perintöjen verotettava arvo yhteensä ja keskimäärin tulokymmenyksittäin (miljoonaa euroa).

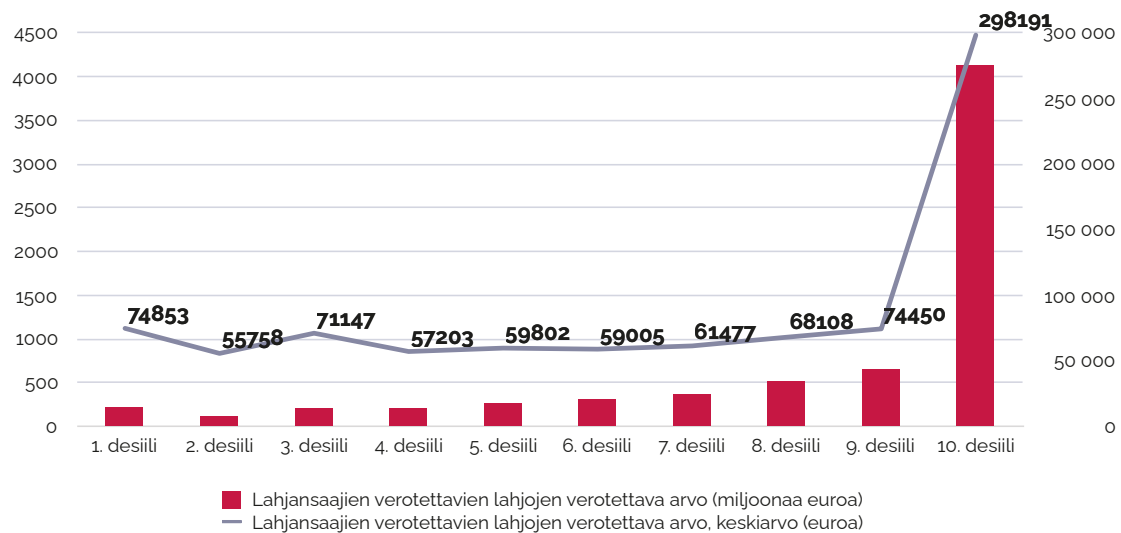
Tulokymmenykset huomioitu kunkin vuoden kohdalla erikseen. Aineistolähde: Tilastokeskus.

Suurituloisimman tulokymmenyksen lahjat ja perinnöt ovat keskimäärin selvästi muita suurempia (ks. kuviot 13 ja 14). Sen sijaan muissa tuloluokissa niiden verotusarvossa ei ole kovin suurta vaihtelua. Suurituloisimman tulokymmenyksen perinnöt olivat vuosina 2017–2019 keskimäärin noin 97 000 euroa, kun muissa tuloluokissa ne ovat 26 000 – 43 000 euron välillä. Suurituloisimman tulokymmenyksen lahjat olivat keskimäärin peräti noin 298 000 euroa, kun muissa tuloluokissa ne olivat 55 000 – 75 000 euroa.

Kuvio 14. Vuosina 2017–2019 saatujen veronalaisten lahjojen verotettava arvo yhteensä ja keskimäärin tulokymmenyksittäin (miljoonaa euroa).

Tulokymmenykset huomioitu kunkin vuoden kohdalla erikseen. Aineistolähde: Tilastokeskus.

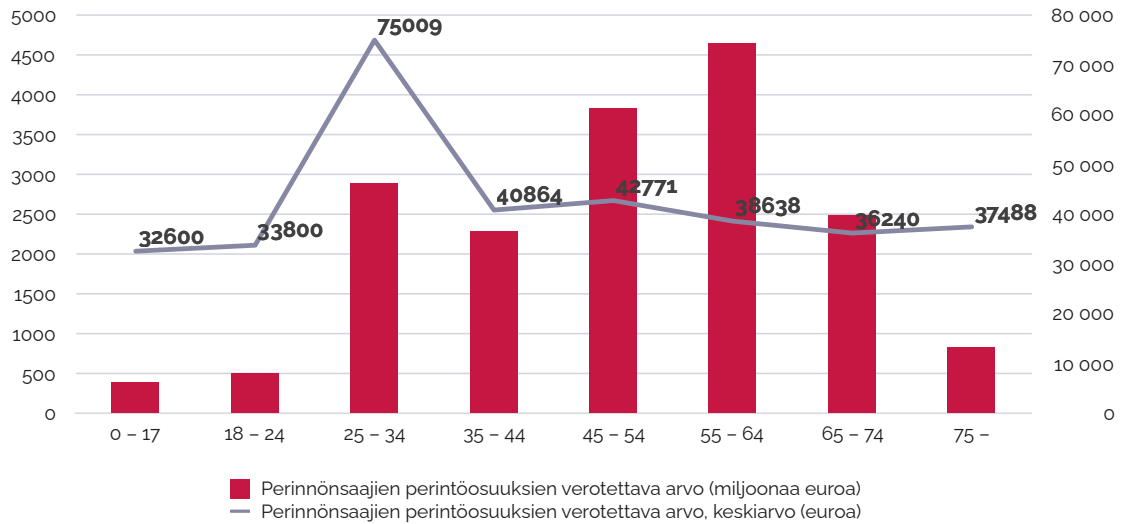

3.4 Pääosa perinnöistä kertyy keski-ikäen ylittäneille

Perinnöt kertyvät pääosin keski-ikäisille ja sitä vanhemmille. Vuosina 2017–2019 perinnöistä 71 prosenttia kertyi yli 45-vuotiaille. Heidän osuutensa perintöjen verotusarvosta oli hieman pienempi: noin 66 prosenttia (ks. kuvio 15). Perintöjen arvo keskimäärin ei vaihdellut olennaisesti iän mukaan, poikkeuksena 25–34-vuotiaat, joiden perinnöt olivat keskimäärin muita korkeammat. Tätä selittävät kuitenkin yksittäiset hyvin suuret perinnöt vuodelta 2017. Jos kyseinen poikkeusvuosi jätetään huomioimatta, olivat perinnöt kaikissa ikäluokissa keskimäärin 32 000 – 43 000 euron välissä.

Kuvio 15. Vuosina 2017–2019 saatujen perintöjen verotettava arvo yhteensä ja keskimäärin ikäluokan mukaan (miljoonaa euroa).

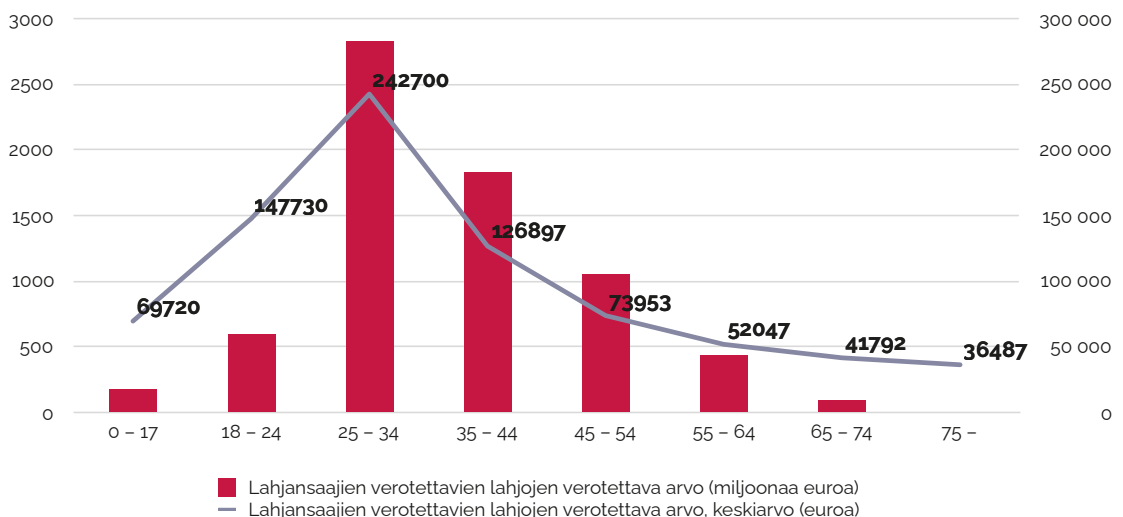
Aineistolähde: Tilastokeskus.

Veronalaiset lahjat kertyvät selvästi nuoremmille kuin perinnöt. Vuosina 2017–2019 veronalaisista lahjoista 43 prosenttia kertyi 45-vuotiaille ja sitä vanhemmille. Heidän osuutensa lahjojen verotusarvosta oli kuitenkin huomattavasti pienempi: noin 23 prosenttia (ks. kuvio 16). Tämä johtuu siitä, että lahjat olivat keskimäärin selvästi suuremmat nuoremmissa ikäluokissa, kaikkein suurimmat 25–34-vuotiailla. Veronalaisten lahjojen määrä on selvästi perintöjä pienempi ja toisaalta niiden arvo on keskimäärin suurempi, joten yksittäiset suuret lahjat selittävät osaltaan arvon vaihtelua ikäluokkien välillä.

Kuvio 16. Vuosina 2017–2019 saatujen veronalaisten lahjojen verotettava arvo yhteensä ja keskimäärin ikäluokan mukaan (miljoonaa euroa).

Aineistolähde: Tilastokeskus.

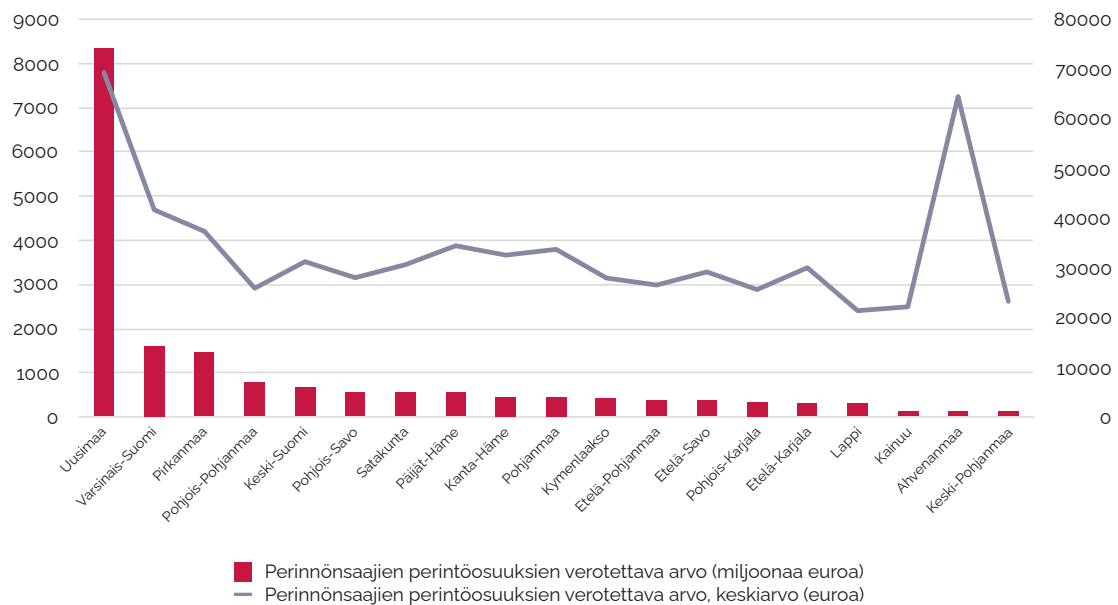

3.5 Perinnöt ja lahjat keskittyvät Etelä-Suomeen

Vuosina 2017–2019 noin 28 prosenttia perinnoista kertyi väkirikkaalle Uudellemaalle. Maakunnan osuus niiden verotusarvosta oli kuitenkin miltei puolet, 46 prosenttia, sillä Uudellamaalla perinnöt olivat selvästi muuta maata suurempia (ks. kuvio 17). Muualla perinnöt olivat näin suuria vain Ahvenanmaalla, jonne perintöjä kertyi kuitenkin määrällisesti vähän. Väkiluvultaan suurimpien Pirkanmaan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen osuus perintöjen verotusarvosta oli yhteensä 64 prosenttia.

Kuvio 17. Vuosina 2017–2019 saatujen perintöjen verotettava arvo yhteensä ja keskimäärin maakunnan mukaan (miljoonaa euroa).

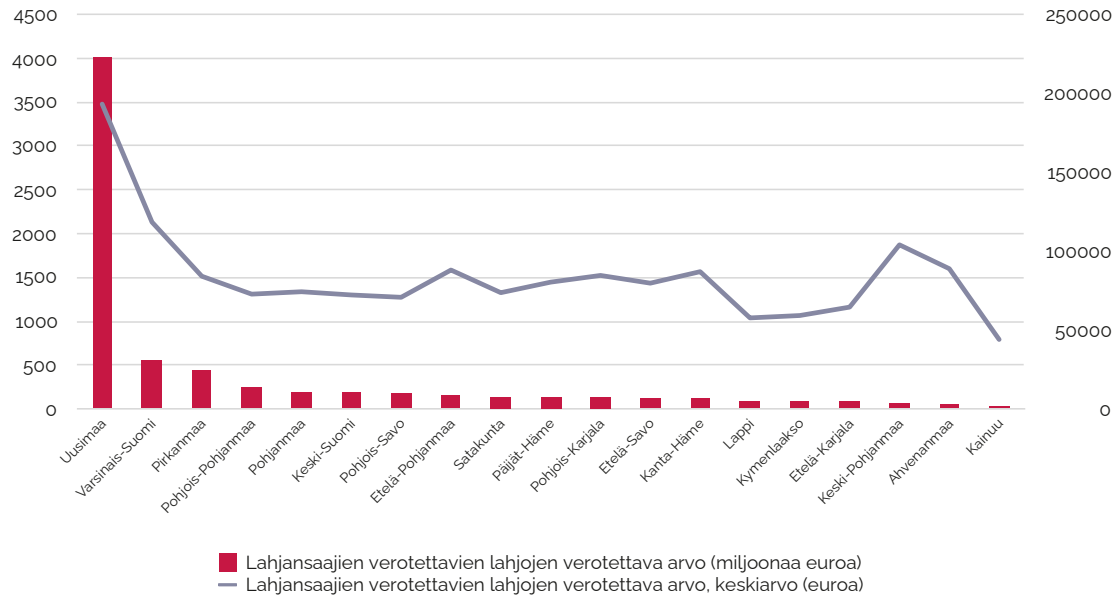
Aineistolähde: Tilastokeskus.

Lahjoissa Uudenmaan osuus oli vuosina 2017–2019 vielä suurempi. Veronalaisista lahjoista 36 prosenttia, ja niiden verotusarvosta jopa 57 prosenttia, kertyi Uudellemaalle (ks. kuvio 18). Uudellemaalle kertyneet lahjat olivat siis arvoltaan keskimäärin muuta maata selvästi suurempia. Väkiluvultaan suurimpien Pirkanmaan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen osuus perintöjen verotusarvosta oli yhteensä 71 prosenttia.

Kuvio 18. Vuosina 2017–2019 saatujen veronalaisten lahjojen verotettava arvo yhteensä ja keskimäärin maakunnan mukaan (miljoonaa euroa).

Aineistolähde: Tilastokeskus.

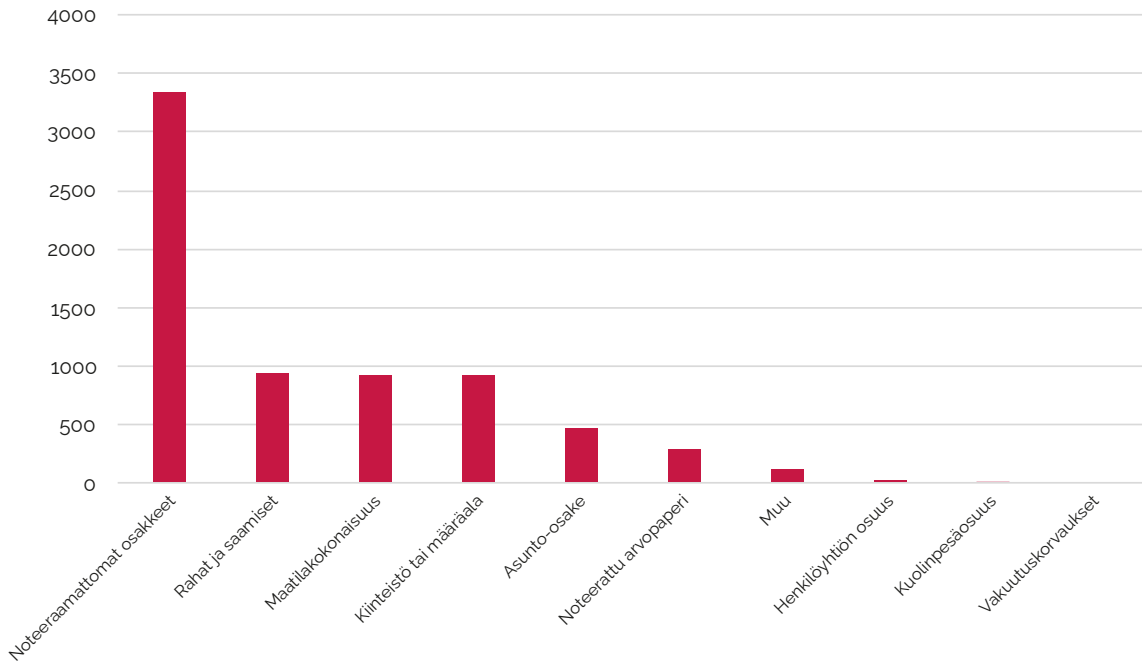

3.6 Osakkeet muodostavat valtaosan veronalaisista lahjoista

Tilastokeskuksen julkisista aineistoista löytyy myös tietoa siitä, mistä omaisuudesta veronalaiset lahjat muodostuvat. Sen sijaan perinnöistä vastaavaa tilastoa ei ole julkistettu. Noin puolet (48 %) lahjojen verotusarvosta muodostuu pörssin ulkopuolella toimivien eli listaamattomien osakeyhtiöiden osakkeista (ks. kuvio 19). Muita merkittäviä eriä ovat rahat ja saamiset, maatilat sekä kiinteistöt, kukin 13 prosenttia lahjojen verotusarvosta.

Kuvio 19. Vuosina 2017–2019 saatujen veronalaisten lahjojen verotettava arvo omaisuuslajin mukaan (miljoonaa euroa).

Aineistolähde: Tilastokeskus.

Tilastokeskuksen tilastosta ei suoraan ilmene, kuinka suureen osaan lahjoista soveltuu perintö- ja lahjaverotuksen niin kutsuttu sukupolvenvaihdoshuojennus, jolloin vero maksetaan huojennettuna (ks. luku 4.5). Voidaan silti arvioida, että sukupolvenvaihdoshuojennuksen merkitys on lahjoissa merkittävä, sillä huojennus soveltuu tyypillisesti listaamattoman osakeyhtiön osakkeisiin ja maatilakokonaisuuksiin, joiden osuus lahjojen verotusarvosta vuosina 2017–2019 oli 61 prosenttia.

4. Perintö- ja lahjaverotuksen ongelmat sekä ratkaisut

PERINTÖ- JA LAHJAVERO on kyselytutkimuksien mukaan varsin epäsuosittu veromuoto.⁵¹ Toisaalta perintöveron rakenne vaikuttaa kyselytutkimusten mukaan olennaisesti siihen, miten suosituksi se koetaan. Ruotsissa tehdyistä kyselyistä käy ilmi, että kansalaiset kannattavat selvästi enemmän veromallia, jossa vero kohdistuu ennen muuta kaikkein varakkaimpiin.⁵² Ihmisten tuki perintöverolle myös kasvaa, kun kyselyn yhteydessä tuodaan esiin, että sitä tarvitaan esimerkiksi julkisten palvelujen rahoittamiseen tai muiden verojen alentamiseen.

Perintöveron epäsuosioon vaikuttavat todennäköisesti osaltaan myös ongelmat, jotka liittyvät sen maksamiseen. Perukirjan ja muiden verotukseen liittyvien asioiden hoitaminen tuntuu hankalalta. Lisäksi kerralla voi tulla maksettavaksi varsin suuri verolasku, jonka hoitaminen vaatii järjestelyjä. Joissain tilanteissa veron voi myös joutua maksamaan, vaikkei omaisuutta ole saanut edes hallintaansa. Erityisesti varakkaimpia edustavien etujärjestöjen edustajat ovat ehdottaneet perintö- ja lahjaveron poistamista tällaisten ongelmien vuoksi.⁵³

Perintö- ja lahjaveron poistaminen veisi kuitenkin ojasta allikkoon, sillä se on hyvä veromuoto, jolla on tärkeä rooli verojärjestelmässä (ks. luku 2). Tässä luvussa esitetään ratkaisuja perintö- ja lahjaveroon liittyviin ongelmiin, jotta siitä voitaisiin saada parempi vero. Lähtökohtana on se, miten veron maksamisen voisi tehdä ihmisille helpommaksi ja toisaalta se, miten veroa voisi kehittää tasapuolisemmaksi siten, että suuremmista perinnöistä ja lahjoista maksetaan suurempaa veroa kuin pienemmistä. Veropohjaa laajentamalla perintö- ja lahjaverosta voisi kertyä vuosittain vähintään satoja miljoonia lisää verotuloja.

4.1 Perintövero maksamista tulisi voida lykätä siihen, kunnes omaisuuden saa hallintaan

Perintö- tai lahjaveron voi joissain tilanteissa joutua maksamaan, vaikka omaisuutta ei saa hallintaansa.⁵⁴ Yleisimmin tällainen tilanne liittyy lesken asumisoikeuteen: leskellä on oikeus jäädä asumaan yhteiseen asuntoon puolison kuoleman jälkeen. Omistusoikeus kuolleen puolison osuuteen asunnosta kuitenkin siirtyy perinnönjaossa tyypillisesti lapsille. Tällöin he joutuvat maksamaan perinnöstä veroa siitä huolimatta, että he eivät voi myydä tai muilla tavoin hallita kyseistä omaisuutta.

Tällaiset tilanteet on huomioitu verolainsäädännössä ja sen toimittamisessa.⁵⁵ Ensiksikin hallintaoikeus pienentää perittävän omaisuuden verotusarvoa.⁵⁶ Yleensä

⁵¹ Ks. Elinkeinoelämän valtuuskunta 2023. ⁵² Ks. SNS Konjunkturrådet 2018. ⁵³ Ks. esim. EK 2019 ja Vanhala-Harmanen 2023. ⁵⁴ Tavanomaisesti perintövero joudutaan maksamaan myös silloin, kun testamentin perusteella perittävän omaisuuden hallintaoikeus on määrätty kolmannelle henkilölle. Eräissä poikkeustilanteissa perintövero tulee kuitenkin maksettavaksi vasta, kun hallintaoikeus päättyy (ks. tarkemmin nk. omistajattoman tilan testeista esim. Verohallinto 2020a). ⁵⁵ Ks. Verohallinto 2022a. ⁵⁶ Ks. Verohallinto 2022b.

verotuksessa vähennettävän hallintaoikeuden arvo lasketaan varsin kaavamaisesti perittävän omaisuuden käyvän arvon, hallintaoikeuden keston ja omaisuuden laskennallisen tuoton mukaan.⁵⁷ Jos hallintaoikeus on loppuiäksi, perustuu hallintaoikeusvähennys hallintaoikeuden saajan ikään: jos saaja on nuorempi, on vähennys suurempi, sillä todennäköisesti hallintaoikeutta käytetään tällöin pidempään.

Jos esimerkiksi 65-vuotias leski käyttää hallintaoikeuttaan lasten perimään 100 000 euron arvoiseen asunnon osuuteen, on hallintaoikeusvähennys 40 000 euroa (100 000 € × 5 % × 8).⁵⁸ Perintövero laskee tällöin siis huomattavasti. Hallintaoikeusvähennys voidaan tehdä myös lahjaverotuksessa, minkä vuoksi omaisuuden lahjoittaminen ja hallintaoikeuden pidättäminen on yleinen tapa suunnitella veroja pienemmiksi, kun omaisuutta siirretään lapsille.

Hallintaoikeuden veronmaksuun aiheuttava ongelmat on siis huomioitu jossain määrin verotuksessa jo nyt. Silti joissain tilanteissa voi syntyä ongelmia, jos esimerkiksi leski käyttää hallintaoikeutta vuosikymmeniä, mutta verot on pitänyt maksaa jo kauan ennen kuin omaisuutta voi käyttää. Ongelma olisi mahdollista ratkaista ainakin kahdella tavalla.

Ensiksikin perillisille voitaisiin antaa mahdollisuus lykätä veron määräytymistä siihen asti, kunnes omaisuuden hallintaoikeus siirtyy. Tämä voitaisiin huomioida perintöverotuksen yhteydessä vastaavasti kuin nykyinen hallintaoikeusvähennys siten, että väliaikainen vähennys olisi sata prosenttia. Hallintaoikeuden rasittamasta omaisuudesta perittäisiin täysimääräinen vero, mutta vasta, kun hallintaoikeus siirtyy perilliselle.

Toinen vaihtoehto olisi pidentää korotonta veronmaksuaikaa siltä osin, kun se kohdistuu omaisuuteen, jota rasittaa hallintaoikeus. Lykkäyksen voisi myöntää esimerkiksi määräajaksi tai hallintaoikeuden siirtymiseen asti, jolloin erillistä hallintaoikeusvähennystä ei tarvittaisi. Vastaavaa lykkäystä on jo nyt mahdollista saada eräissä tilanteissa enintään kymmenen vuotta siltä osin, kun perittävään omaisuuteen sisältyy yritys tai maatila (ks. luku 4.5).

4.2 Perintö- ja lahjaveron maksuaikaa tulisi pidentää

Aina perittyä omaisuutta ei ole mahdollista myydä, vaikka hallintaoikeus ei sitä estä. Esimerkiksi perinnön jakamiseen voi liittyä kiistoja, joiden vuoksi varat jäävät kuolinpesään seisomaan pitkäksi aikaa, eikä niitä voi tosiasiallisesti hyödyntää.

Jos kuolinpesää ei saada jaettua sovussa, ja sen jakamiseksi tarvitaan käräjäoikeuden määräämä pesänjakaja tai maksullista oikeusapua, voi ainakin pienissä perinnöissä merkittävä osa varallisuudesta mennä hallintokuluihin. Nämä kulut voivat niellä myös veronmaksuun tarvittavia varoja. Näissä tilanteissa viranomaiset voisivat tarjota kohtuulliseen hintaan palvelua tilanteen ratkaisemiseksi ja esimerkiksi oikeusavun löytämiseksi.

Näissä tilanteissa veron maksamista helpottaa se, ettei perintö- ja lahjaveroa tarvitse maksaa heti perunkirjoituksen tai lahjan saamisen jälkeen, sillä veropäätöksessä kestää tyypillisesti 6–12 kuukautta siitä, kun perukirja on toimitettu Verohallinnolle.⁵⁹ Ensimmäinen erä verosta tulee maksettavaksi noin kolmen kuukauden jälkeen päätöksestä, joten vero pitää maksaa 1–2 vuotta perittävän kuoleman jälkeen. Tämänkin jälkeen veronmaksua voi lykätä kaksi vuotta ilman, että vero menee ulosottoon.⁶⁰ Viivästyskorkoa kuitenkin kertyy. Poikkeustilanteissa perintöverotuksen toimittamista voi

⁵⁷ Ks. Verohallinto 2023a ja 2023b. ⁵⁸ Ks. Verohallinto 2023b. ⁵⁹ Ks. Verohallinto 2023c.

⁶⁰ Ks. Verohallinto 2023d.

myös lykätä jopa kymmeneen vuoteen asti, mutta pelkät maksuvaikeudet tai riidat pesän osakkaiden kesken eivät oikeuta lykkäykseen.⁶¹

Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa kaavailaan maksuajan pidentämistä nykyisestä. Perintö- ja lahjaveron maksamista voisi helpottaa edelleen esimerkiksi antamalla vuoden maksuaikaa veron ensimmäisestä eräpäivästä. Tämänkin jälkeen perittävän viivästyskoron voisi alentaa määrääjäksi esimerkiksi kaksi prosenttiyksikköä yli määritellyn viitekoron. Tällä hetkellä viivästyskoron korkoprosentti on korkolain 12 §:n mukainen viitekorko lisättynä seitsemällä prosenttiyksiköllä, mitä voi pitää varsin korkeana. Jonkinlaisen koron perimistä voi pitää perusteltuna, ettei veronmaksua lykättäisi, jos siihen ei ole tarvetta. Olisi myös mahdollista asettaa vaatimuksia sille, missä tilanteissa korotonta tai matalakorkoista maksuaikaa voi saada.

Maksuajan pidentäminen helpottaisi veron maksamisen järjestämistä myös tilanteissa, joissa perittyä omaisuutta ei haluta myydä tunnesyistä, mutta likvidiä rahaa veron maksamiseen ei ole järjestettävissä. Se voisi myös auttaa suojaamaan metsien hiilivarastoja ja luonnon monimuotoisuutta, sillä nopea verojen maksuaikataulu voi johtaa haitallisiin hakuisiin, jossa liian nuorta metsää hakataan vain verojen maksamiseksi.

4.3 Saatu omaisuus tulisi arvostaa useammin myöhemmin toteutuneeseen myyntihintaan

Perintö- ja lahjaverotuksessa on verotusarvon määrittämisessä lähtökohtana omaisuuden käypä arvo.⁶² Sillä tarkoitetaan omaisuuden todennäköistä myyntihintaa riippumattomalle osapuolelle kuolin- tai lahjoitushetkellä.

Omaisuuden käyvän arvon määrittäminen ei ole aina aivan yksinkertaista, jos varoja ei voi arvostaa esimerkiksi pörssin päivittäisten kauppahintojen perusteella. Muun muassa asunto- ja kiinteistövarallisuuden arvon määrittäminen vaatii monissa tilanteissa osaamista ja tapauskohtaista harkintaa. Sen vuoksi teoriassa saman arvoinen omaisuus saatetaan arvostaa eri tilanteissa eri arvoon, joka voi poiketa oikeasta markkina-arvosta. Se vaikuttaa vastaavasti myös veron määrään.

Lisäksi omaisuuden arvo voi nousta tai laskea ennen kuin omaisuutta on mahdollista tai sitä halutaan myydä eteenpäin. Tällöin vero voi jäädä korkeammaksi kuin omaisuudesta tosiasiaassa saatu rahallinen hyöty ainakin silloin, jos syntynyt myyntitappiota ei voi vähentää muista tuloista.⁶³

Asuntojen kohdalla edellä mainittu ongelma on ratkaistu niin, että perinnön tai lahjan verotusarvoa voidaan oikaista jälkikäteen oikean kauppahinnan perusteella, jos asunto myydään muutaman vuoden kuluessa omaisuuden siirtymisen jälkeen.⁶⁴ Tämä ei kuitenkaan ole usein mahdollista, jos peritty omaisuus on muuta kuin asunto tai se käy kaupaksi vasta pitkän ajan kuluttua. Esimerkiksi pörssiosakkeet arvostetaan kuolinpäivän pörssiarvoon, vaikka tosiasiallisesti niiden myyminen ei yleensä onnistu ennen kuin perukirja on tehty ja omaisuuden hoitamisesta sovittu kuolinpesän osakkaiden kesken.

Tilannetta voisi helpottaa siten, että sallittaisiin kaikissa tilanteissa omaisuuden arvostaminen myöhemmin toteutuneen kauppahinnan pohjalta tietyn määräajan kuoleman tai lahjoituksen jälkeen. Helposti myytävän pörssivarallisuuden kohdalla

⁶¹ Ks. Verohallinto 2021. ⁶² Ks. Verohallinto 2022a. ⁶³ Poikkeustapauksissa tällä perusteella voi saada vapautuksen perintö- tai lahjaverosta (perintö- ja lahjaverolaki 47 §). ⁶⁴ Ks. Verohallinto 2022c.

määräaika voisi olla varsin lyhyt ja yltää esimerkiksi puoli vuotta, sillä silloin perukirja on varmasti saatu tehtyä ja omaisuus voidaan myydä. Vaikeammin arvostettavan ja myytävän varallisuuden kohdalla aikaraja voisi olla pidempi, jopa useamman vuoden.

Perintöverotusarvoa voitaisiin huojentaa jälkikäteen myös tilanteissa, joissa omaisuuden taloudellinen arvo olennaisesti ja pysyvästi alenee lyhyen määräajan aikana perinnön tai lahjan saamisesta. Tällainen huojennus voisi liittyä esimerkiksi perityn omaisuuden tuhoutumiseen tai pysyvään suojeluun, joka estää sen taloudellisen hyödyntämisen, eivätkä saadut korvaukset kata omaisuuden arvon alenemista.

4.4 Perinnöt ja lahjat tulisi arvostaa tasapuolisemmin

Ääritapauksissa saman arvoisesta perinnöstä tai lahjasta voi joutua maksamaan jopa moninkertaisen veron riippuen siitä, millaista omaisuutta saa tai mitä tietoja sen arvostamiseksi on saatavilla. Kaikissa tilanteissa perittyä tai lahjaksi saatua omaisuutta ei myöskään myydä lähivuosina omaisuuden saamisesta, jolloin omaisuuden arvostaminen myöhempään myyntihintaan ei ratkaise asiaa.

Esimerkiksi metsän arvo riippuu olennaisesti sen puustosta. Nykyisillä aiempiin vuosiin verrattuna varsin korkeilla puun hinnoilla metsähehtaarin arvo voi olla jopa yli 20 000 euroa, jos sillä on esimerkiksi 400 kuutiometriä pääosin tukkipuuta.⁶⁵ Jos metsästä ei ole erillistä tila-arviota, jossa puuston todellinen laatu on otettu huomioon, se voidaan arvostaa verotuksessa kaavamaisesti 1 400 – 5 700 euroon hehtaarilta riippuen metsän sijaintimaakunnasta.⁶⁶ Tämä kaavamainen arvostus perustuu alueiden metsäkiinteistöjen keskimääräisiin myyntihintoihin, joista osa on vasta hakattuja, ja sen vuoksi vähäarvoisia kohteita.

Yhtä kaikki tilanne johtaa siihen, että samanlaisen metsähehtaarin verotusarvo voi olla esimerkiksi nelinkertainen riippuen siitä, onko sen arvostamiseen käytettävissä tilakohtaista arviota. Sellaisen voi toki aina rahalla hankkia, mutta mikään pakko näin ei ole tehdä pelkästään verotusta varten. Jos verotusarvo on nelinkertainen, nousee ero veron määrässä yleensä vielä olennaisesti suuremmaksi, sillä perintövero on progressiivinen eli kasvaa perinnön arvon kasvaessa. Asiaa on hahmotettu esimerkissä 2.

Esimerkki 2.

Henkilö A perii äidiltään 20 hehtaaria metsää Pohjois-Karjalassa. Hänellä ei ole käytettävissä tila-arviota, joten perukirjalla metsän arvo arvioidaan kaavamaisesti Verohallinnon ohjeen mukaisesti 76 000 euroon (20 ha × 3 800 €/ha). Perintöön ei sisälly muuta varallisuutta, joten siitä maksettava vero on 5 580 euroa.

Henkilö B perii äidiltään 20 hehtaaria metsää Pohjois-Karjalassa. Hänellä on käytettävissään äitinsä tilaama tuore tila-arvio. Sen mukaan metsän arvo on 15 000 euroa hehtaarilta, joten perukirjalla metsän arvo on yhteensä 300 000 euroa (20 ha × 15 000 €/ha). Perintöön ei sisälly muuta varallisuutta, joten siitä maksettava vero on 37 700 euroa.

⁶⁵ Puun hinnan seuraamiseksi on käytössä useita palvelu, esimerkiksi Maaseudun Tulevaisuus -lehden puun hintaseuranta osoitteessa <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/metsapalvelu/puun-hinta> [viitattu 9.6.2023].

⁶⁶ Ks. Verohallinto 2022d.

A:n ja B:n saamien metsien arvot saattavat siis olla yhtä suuret. Silti B:n metsä arvostetaan miltei nelinkertaiseen verotusarvoon ja hän maksaa veroa 32 120 euroa eli melkein kuusi kertaa enemmän.

Edellä kuvattu esimerkki on kuvitteellinen, mutta vastaavat tilanteet eivät ole mitenkään tavattomia. Ratkaisu voisi teoriassa olla se, että arvostus tehtäisiin kaikissa tilanteissa kaavamaisesti, jolloin kaikkia kohdeltaisiin periaatteessa tasapuolisesti. Tällöin erilaista varallisuutta kuitenkin kohdeltaisiin verotuksessa eri tavoin, sillä vasta hakattu metsäkiinteistö ja tukkipuumetsäkiinteistö arvostettaisiin samaan arvoon, jos niiden pinta-ala on sama. Todellisuudessa ero niiden oikeassa arvossa kiinteistöä myytäessä voi olla valtava. Samoin eri varallisuuslajeja kohdeltaisiin eri tavoin, kun esimerkiksi pörssiosakkeet tai tilillä olevat rahat arvostettaisiin käypään arvoon.

Siksi parempi vaihtoehto olisi se, että kaikissa tilanteissa metsän arvostus perustetaan puolueettoman tahon arvioon. Jos vastuu sen tilaamisesta olisi perinnönsaajalta, voitaisiin arviolausunnon kulut vähentää maksettavasta perintöverosta, jolloin siitä ei aiheutuisi tosiasiaa ylimääräisiä kuluja. Toinen vaihtoehto olisi se, että Verohallinto hankkisi valtion kustannuksella tila-arvion esimerkiksi viranomaisilta⁶⁷ tai muilta riippumattomilta tahoilta. Kun tila-arviot maksavat tyypillisesti joitain satoja euroja ja metsien perintöverossa puhutaan esimerkiksi kymmenistä tuhansista euroista tai suuremmistakin summista, tämä voisi maksaa helposti itsensä takaisin ja varmistaisi, että perintöverotus olisi tasapuolisempaa. Aivan pienissä kohteissa metsät voitaisiin arvostaa edelleen kaavamaisemmin, kun puhuttaisiin joka tapauksessa pienistä summista.

Samat tyyppiset ongelmat koskevat myös muun tyyppistä varallisuutta kuin metsää, vaikkapa pörssin ulkopuolisten yhtiöiden osakkeita tai muita kiinteistöjä, kuten peltoja. Myös näiden omaisuuslajien kohdalla olisi ihmisten tasapuolisen kohtelun vuoksi syytä arvioida vastaavia malleja, joilla verotusarvot saadaan paremmin vastaamaan oikeaa arvoa ihmisten tasapuolisemman kohtelun edistämiseksi. Näin estettäisiin myös verovilppiä, jossa omaisuus arvostetaan tarkoituksella alihintaan, kun siitä kiinni jääminen on ilmeisen epätodennäköistä.

Omaisuuden arvostamiseen liittyvät kysymykset eivät liity yksin perintö- ja lahjaveroon, joten saman tyyppisiä malleja voitaisiin soveltaa muussakin verotuksessa. Olennaista on, että usein toteutuviissa ja aivan pienissä arvostamistilanteissa arvostaminen tehdään helpoksi. Esimerkiksi perintö- ja lahjaverossa tilannetta auttaa veron alaraja sekä se, että niitä pitää arvostaa verraten harvoin esimerkiksi verrattuna vuosittain toimitettavaan kiinteistöveroon.

4.5 Sukupolvenvaihdoshuojennus tulisi poistaa tai sitä pitäisi kaventaa

Perintö- ja lahjaverotuksen merkittävin veropohjaa kaventava poikkeus on niin kutsuttu sukupolvenvaihdoshuojennus,⁶⁸ joka otettiin ensimmäisen kerran käyttöön vuonna

⁶⁷ Esimerkiksi metsäkiinteistöjen arvostamisoaamista on ELY-keskuksissa. ⁶⁸ Perintö- ja lahjaverolaki 55 §.

1979.⁶⁹ Se tarkoittaa perintö- tai lahjaverosta tehtävää huojennusta, joka liittyy yritys- tai maatilavarallisuuden siirtämiseen yritystoimintaa tai maataloutta jatkavalle lapselle tai muulle henkilöille. Tämän ohella huojennuksen soveltuessa voi saada veronmaksuun maksuaikaa jopa kymmenen vuotta.

Huojennuksella on tarkoitus kannustaa yritysten sukupolvenvaihdoksiin ja helpottaa niitä, minkä toivotaan vahvistavan taloutta kokonaisuutena. Tutkimusnäyttö tällaisista vaikutuksista on kuitenkin ristiriitaista ja kansainvälisissä tutkimuksissa on arvioitu, ettei erillisestä huojennuksesta välttämättä ole hyötyä.⁷⁰

Sen sijaan on ilmeistä, että sukupolvenvaihdoshuojennus on mittava verotuki kaikkein suurituloisimmille ja varakkaimmille. Valtiovarainministeriö arvioi vuosittain huojennuksen vaikutusta julkiseen talouteen samalla, kun se arvioi muita verotukia. Tänä vuonna sukupolvenvaihdoshuojennuksen ennustetaan aiheuttavan noin 140 miljoonan euron veromenetykset verrattuna tilanteeseen, jossa huojennusta ei olisi.⁷¹ Vuonna 2020 verotuki oli jopa 420 miljoonaa euroa.⁷²

Sukupolvenvaihdoshuojennuksen saajista ja käytöstä ei julkaista vuosittain kattavia tilastoja. Tarkempaa tietoa on kuitenkin vuosilta 2013 ja 2015, kun valtiovarainministeriö selvitti sukupolvenvaihdoshuojennuksen vaikutuksia erillisessä muistiossa 2014 ja lakimuutoksen yhteydessä vuonna 2016.⁷³ Selvityksistä käy ilmi, että valtaosa huojennuksista liittyy lahjoihin eli tilanteisiin, joissa toiminta siirretään sen jatkajille suunnitelmallisesti jo edellisen toiminnanharjoittajan elinaikana. Tällaista vero-suunnittelua on havaittu ulkomaisilla aineistoilla tehdyissä tutkimuksissa⁷⁴ ja ilmiö näkyy myös muun muassa luvun 3.6 tilastoissa, joiden mukaan valtaosa lahjojen verotusarvosta koostuu listaamattomien yhtiöiden osakkeista ja maataloista.

Vuonna 2015 sukupolvenvaihdoshuojennusta sovellettiin 4 066 tapaukseen, joista 90 prosenttia (3 656) oli lahjoja. Näistä lahjan luonteisia kauppvoja oli 853. Lahjoista noin 91 prosenttia kertyi perheen sisällä 1. veroluokkaan. Yhteensä huojennus oli 127 miljoonaa euroa, kun ilman huojennusta vero olisi ollut 286 miljoonaa euroa. Vero laski keskimäärin siis noin 44 prosenttia.

Huojennuksen arvo jakautui epätasaisesti sen saajien kesken. Noin neljänneksessä tapauksista (1 050 kpl) huojennuksen jälkeen maksettava vero oli yli 1 700 euroa. Näissä tapauksissa saatujen varojen käypä arvo oli yhteensä 690 miljoonaa euroa⁷⁵ eli keskimäärin noin 650 000 euroa, ja huojennus yhteensä 85 miljoonaa euroa eli keskimäärin 81 000 euroa. Tapauksista 650 koski maatiloja ja 450 yritysvarallisuutta.

Edellä mainituista 1050 tapauksesta maatilavarallisuuden luovutuksissa vero oli keskimäärin 1,6 prosenttia ja muun yritysvarallisuuden luovutuksissa 3,5 prosenttia. Valtiovarainministeriö arvioi tällä perusteella verotukea "mittavaksi". Jopa yli miljoonan euron huojennetuissa yritysvarallisuuden luovutuksissa vero oli keskimäärin noin 4,5 prosenttia (tapauksia alle 40), kun miljoona euroa ylittävästi lahjasta maksetaan normaalisti perheen sisällä vähintään 14 prosentin veroa ja 2. veroluokassa vähintään 30 prosentin veroa (ks. luku 2.5). Veroetu arvioitiin niin mittavaksi, että perustuslakiasiantuntijat pitivät sitä vuonna 2016 Juha Sipilän hallituksen esittämän

69 Ks. Kohonen 2007. **70** Ks. esim. Gravelle & Maguire 2010, Houben & Maiterth 2011 ja Ropponen 2013 sekä luku 2.1. **71** Ks. valtiovarainministeriö 2022. **72** Ks. valtiovarainministeriö 2021. **73** Ks. valtiovarainministeriö 2014 ja HE 175/2016 vp. **74** Ks. Joulfaian 2005 & Sommer 2017. **75** Määrä vastaa noin kolmannesta esimerkiksi vuoden 2017 kaikista lahjoista (vuodelta 2015 ei ole käytettävissä kaikkien lahjojen verotusarvoa).

lakimuutoksen yhteydessä ongelmallisena perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta.⁷⁶

Sukupolvenvaihdoshuojennus koostuu laskennallisesti kahdesta osasta:

1. Ensiksi perinnön arvo määritetään yleensä käypää arvoa alemmaksi niin kutsutun omaisuuden vertailuarvon pohjalta.
2. Lisäksi vertailuarvon perusteella laskettavaa arvoa huojennetaan 60 prosentilla, jonka jälkeen huojennus määritetään näin saatavan laskennallisen veron ja käyvän verotusarvon perusteella määrättävän veron erotuksena.

Toisin sanoen huojennuksen soveltuessa vero on enimmilläänkin 40 prosenttia muuten maksettavasta verosta. Tosiasiassa huojennus on yleensä suurempi, ja joskus hyvinkin mittava. Esimerkiksi kasvuyritysten kohdalla tasearvoon perustuva vertailuarvo voi olla vain murto-osa – esimerkiksi muutaman prosentin – käyvästä arvosta, sillä kasvuyritysten tulevaisuuden odotuksiin perustuva arvo ei näy taseella.⁷⁷ Lisäksi vertailuarvo voi olla käypään arvoon verrattuna alempi sen vuoksi, että vertailuarvo voi nousta edelliseen vuoteen verrattuna enintään 50 prosenttia, vaikka esimerkiksi kasvuyrityksen tasearvo voi nousta paljon nopeammin.

Sukupolvenvaihdos voi soveltua myös lahjan luonteisiin kauppoihin, jolloin käytetty kauppahinta on alempi kuin myytävän yrityksen tai maatalan käypä arvo. Näissä tilanteissa verohuojennuksen määrä ei perustu vertailuarvoon. Sen sijaan huojennus on toteutettu vapauttamalla kauppaan sisältyvä alihinnoittelun muodossa annettu lahja kokonaan lahjaverosta, kunhan maksettu kauppahinta on vähintään puolet omaisuuden käyvästä arvosta.

Huojennus koskee ensisijaisesti itse jatkettavaa yritystoimintaa tai maataloutta, mutta käytännössä sen piiriin on mahdollista saada joissain tilanteissa myös sijoitusvarallisuutta.⁷⁸ Lisäksi omaisuuden saajan ei aina ole välttämätöntä jäädä itse tosiasiallisesti työskentelemään yritykseen vaan esimerkiksi muodollinen rooli yrityksen hallituksessa voi olla riittävä huojennuksen saamiseksi.

Edellä olevat luvut kertovat, että sukupolvenvaihdoshuojennus on mittava huojennus, joka kohdistuu ennen muuta maksukykyisimpiin ja varakkaisiin. Se johtaa epätasa-arvoiseen verotukseen, jossa pienemmistä lahjoista ja perinnöistä maksetaan suurempaa veroa kuin suurista yritysvarallisuuksista. Huojennusta on myös vaikea perustella yhteiskunnan kokonaisedulla, sillä sellaisesta ei ole näyttöä. Pahimmillaan sukupolvenvaihdoshuojennus johtaa omaisuuden siirtämiseen tahoille, joilla ei ole motivaatiota tai osaamista toiminnan jatkamiseen, mistä aiheutuu enemmän haittaa kuin hyötyä (ks. luku 2.1).

Näiden syiden vuoksi sukupolvenvaihdoshuojennuksen poistamista voidaan hyvin pitää aiheellisena. Vaihtoehtoisesti huojennusta voitaisiin kaventaa. Tällöin huojennus tulisi rajata vain aidosti sen saajan itse harjoittamaan yritys- tai maatilatalouteen liittyvään varallisuuteen. Näin huojennusta ei saisi sijoitusvarallisuudesta, josta muut maksavat selvästi korkeampaa veroa. Sukupolvenvaihdoshuojennuksen poistaminen tai kavennus ei välttämättä olennaisesti vaikuttaisi yritystoimintaan, kunhan perintö- ja lahjaveron

⁷⁶ Ks. Raeste 2016. ⁷⁷ Ks. vertailuarvon määräytymisestä Verohallinto 2023f. ⁷⁸ Ks. Verohallinto 2020b.

maksamiseen varattaisiin riittävä maksuaika ja mahdollinen varallisuuden arvon lasku voitaisiin ottaa huomioon veron määrässä (ks. luvut 4.2 ja 4.3). Rahoituksen saamista yritystoiminnan jatkamiseen olisi mahdollista tarvittaessa helpottaa kohdennetummin esimerkiksi lainatakausten muodossa.

4.6 Perintö- ja lahjaveron välttäminen siirtämällä kirjat ulkomaille tulisi estää

Sukupolvenvaihdoshuojennuksen ohella toinen tapa välttää perintö- ja lahjaveron suurista perinnöistä ja lahjoista on muutto ulkomaille esimerkiksi lahjoituksen ajaksi. Tällöin voi tosiasiallisesti riittää kirjojen siirto ulkomailta hankittuun asuntoon eikä pysyvä muutto ole välttämättä tarpeen. Verojen välttäminen edellyttää kuitenkin sitä, että sekä lahjan antaja että saaja muuttavat Suomesta verokeitaaseen tai muuhun maahan, jossa ei peritä perintö- ja lahjaveroa.⁷⁹

Ratkaisu tällaiseen verovälttelyyn voisi olla niin kutsuttu arvonnousuvero. Tällöin omaisuuden Suomessa kertynyt arvonnousu verotettaisiin pääomatulona omaisuuden myöhemmän lahjoituksen jälkeen. Näin turvattaisiin Suomen veropohjaa ja poistettaisiin kannusteita muuttaa pois Suomesta verotuksen vuoksi. Tällainen arvonnousuvero on käytössä useimmissa länsimaissa. Suomessa hallitus jätti esityksen arvonnousuverosta antamatta syksyllä 2022 varakkaiden edunvalvojen voimakkaan lobbauksen seurauksena.⁸⁰

Toinen vaihtoehto olisi laajentaa perintö- ja lahjaverotusta maastamuuton jälkeisiin tilanteisiin siten, että Suomessa asuessa kertynyttä omaisuutta voitaisiin verottaa muuton jälkeen jonkin määräajan – esimerkiksi kymmenen vuotta. Niin arvonnousuveron kuin poismuuton jälkeisen perintö- ja lahjaveron olisi aiheellista sisältää alaraja, jolloin se koskisi vain varsin suuria omaisuuksia.

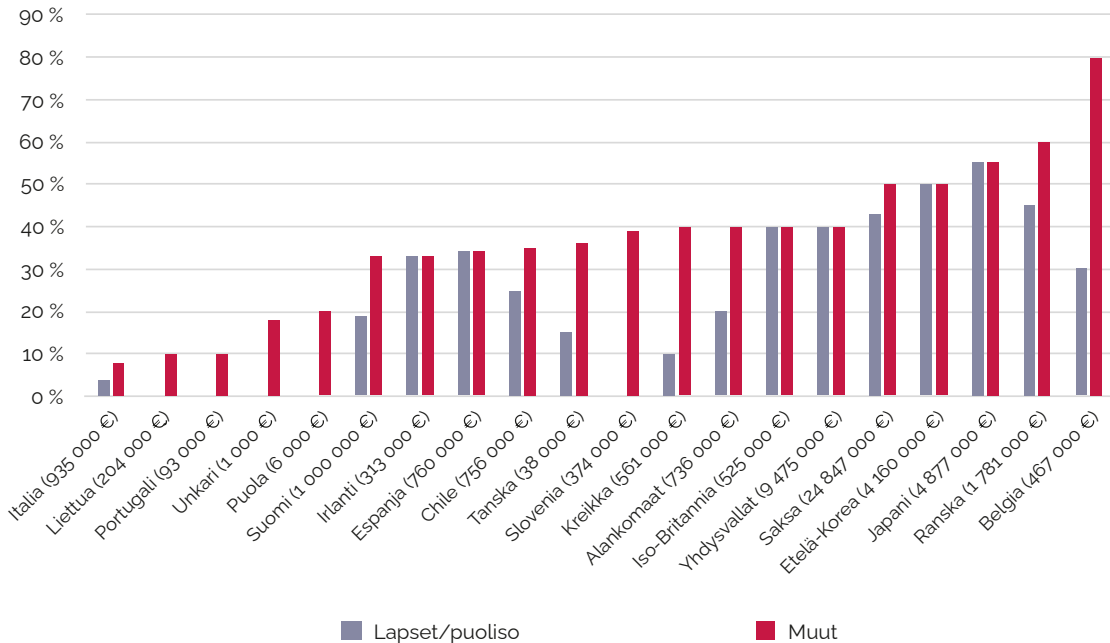
4.7 Perintö- ja lahjaveroa tulisi kehittää progressiivisemmaksi

Perintö- ja lahjaveron on progressiivinen vero eli veroa peritään enemmän suurista varoista ja pienimmistä sitä ei peritä lainkaan. Näin on useimmissa OECD-maissa, joissa vero on käytössä.⁸¹ Suomessa ylin perintöveroprosentti on alle näiden OECD-maiden keskitason (ks. kuvio 20). Korkein veroprosentti 80 oli vuonna 2020 Belgiassa (Suomi 33 %) ja perheen sisäisissä perinnoissa Japanissa 55 prosenttia (Suomi 19 %). Suomen ylimmän perintö- ja lahjaveroprosentin 1 000 000 euron alaraja on verraten korkea, vain viidessä OECD-maassa se oli korkeampi vuonna 2020. Saksassa raja oli korkein, miltei 25 miljoonaa euroa.

⁷⁹ Ks. Verohallinto 2015. ⁸⁰ Ks. arvonnousuverosta esim. Finér 2022. Lakiluonnos saatavilla: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/899c4e55-97d0-426b-8f66-2575290553e9/b41e2e5a-32cd-4954-ad28-eg8603d9c670/KIRJE_20221013080756.PDF [viitattu 9.6.2023]. ⁸¹ Ks. OECD 2021.

Kuvio 20. Ylin perintöveroprosentti OECD-maissa 2020 (suluissa ylimmän veroprosentin alaraja euroissa, käytetty vaihtokurssia 1 EUR = 1,34 USD).

Aineistolähde: OECD 2021.

Suomessa perintö- ja lahjaveroprosentteja muutettiin viimeksi vuonna 2017, jolloin ne laskivat.⁸² Samalla korotettiin lahjaveron alarajaa 4 000 eurosta 5 000 euroon. Perintöverotuksessa alaraja on pysynyt nykyisessä 20 000 eurossa vuodesta 2008, jolloin perintö- ja lahjaverotaulukot eriytettiin.⁸³ Lahjaveron alaraja jätettiin tuolloin selvästi perintöveroa alemmaksi, sillä sen alittavia verovapaita lahjoja on mahdollista antaa useita kertoja: saman henkilön samalle henkilölle antamat lahjat lasketaan yhteen kolmen vuoden ajan, jonka jälkeen voi jälleen antaa uuden 5 000 euroa alittavan lahjan verovapaasti. Toinen vaihtoehto alarajan hyödyntämisen rajoittamiseen olisi ollut aikarajan pidentäminen kolmesta vuodesta esimerkiksi kymmeneen. Tämän seuranta olisi kuitenkin vaikeaa, sillä Verohallinto ei tällä hetkellä saa tietoonsa rajan alittavia lahjoja eikä kansalaisilla olisi välttämättä mahdollisuutta seurata lahjojen kertymistä näin pitkää aikaa.

Suomessa varallisuus on keskittynyt vuosikymmeniä varakkaimmalle yhdelle prosentille ja senkin sisällä varakkaimmalle promillelle (ks. luku 2.2). Perintö- ja lahjaveron muuttaminen progressiivisemmaksi olisi keino hillitä tätä kehitystä. Se onnistuisi tiivistämällä perintö- ja lahjaveron veropohjaa varakkaimpien kohdalla muun muassa sukupolvenvaihdoshuojennusta kaventamalla (ks. luku 4.5) ja kansainvälisiin muuttoihin liittyvää verosuunnittelua estämällä (ks. luku 4.6).

Sen lisäksi veroasteikkoja voisi muuttaa progressiivisemmaksi korottamalla erityisesti kaikkein suurimpien, esimerkiksi miljoona euroa ylittävien, perintöjen ja lahjojen

⁸² Ks. HE 175/2016 vp. ⁸³ Ks. HE 58/2007 vp.

veroprosenttia. Se voisi edistää mahdollisuuksien tasa-arvoa. Tätä voi perustella myös sillä, että tällä hetkellä työhön perustuvia palkkatuloja verotetaan selvästi raskaammin kuin perintöjä ja lahjoja, joiden saamiseksi ei tarvitse välttämättä tehdä mitään.

Tutkimuksissa on katsottu, että suurimpien luovutusten perintö- ja lahjaveron tulisi olla verraten korkea, esimerkiksi 50–60 prosenttia, jos varallisuuden keskittymistä halutaan hillitä merkittävästi.⁸⁴ Kyselytutkimusten mukaan myös kansalaiset voisivat tukea verotuksen painopisteen siirtämistä kaikkein suurimpiin perintöihin.⁸⁵

Kaikkein suurimmissa perinnoissa voitaisiin ottaa käyttöön myös uusi korkeampi veroasteikko, kuten monissa muissa maissa on tehty. Näin voitaisiin kerätä merkittävästi lisää verotuloja. Jos vuosina 2017–2019 miljoonan euron ylittävistä perinnoista ja lahjoista olisi peritty 10 prosenttiyksikköä nykyistä korkeampaa veroa, olisivat verotulot kasvaneet yhteensä noin 640 miljoonaa euroa. Vuositasolla verotuloja olisi siis kertynyt keskimäärin yli 200 miljoonaa euroa nykyistä enemmän.

Toisaalta verotuksen progressiota voitaisiin kiristää myös korottamalla verovapaiden lahjojen ja perintöjen alarajaa. Näin pienten ja keski suurten veronalaisten perintöjen sekä lahjojen verotus laskisi, ja yhä useammat perinnöt olisivat kokonaan verovapaita. Maltillista alarajan korotusta voi perustella myös sillä, että perintöveron alarajaa on korotettu viimeksi vuonna 2008, jonka jälkeen inflaatio on laskenut tuntuvasti rahan reaalista arvoa.

4.8 Perintöihin ja lahjoihin liittyvistä verovapaista pääomatuloista tulisi luopua

Perintöihin ja lahjoihin liittyvänä ongelmana voidaan pitää myös sitä, että omaisuuden siirtyessä uudelle omistajalle perintönä tai lahjana, vapautetaan omaisuuden hankintahetken ja lahjoitus- tai kuolinhetken välillä kertynyt omaisuuden arvonnousu pääomatulooverosta.⁸⁶ Arvonnoususta ei peritä pääomatulooveroa myöhemminkään, sillä silloin omaisuuden myyntihinnasta vähennettävänä hankintahintana käytetään perintö- tai lahjaverotuksessa käytettyä verotusarvoa eli sen hetkistä käypää arvoa (ks. luku 2.4).

Tämän ilmiön merkityksestä ei ole Suomessa tilastoja, mutta voidaan arvioida, että merkittävä osa kaikkein varakkaimpien tuloista jää sen vuoksi kokonaan tuloverotuksen ulkopuolelle. Esimerkiksi Norjassa tehdyssä tutkimuksessa on arvioitu, että jopa puolet kaikkein varakkaimman promillen tuloista kertyy yhteisöihin arvonnousuna, jolloin tuloa ei veroteta henkilötasolla.⁸⁷

Muun muassa palkansaajalla ei ole mahdollista säästyä verolta tällä tapaa, sillä palkasta maksetaan veroa vuosittain tulon kertyessä. Pääomatulot voitaisiin siirtää palkan kanssa samalle viivalle esimerkiksi siten, että omaisuuden arvonnousutulo verotettaisiin perinnön tai lahjan antamisen yhteydessä. Tämän tyyppisiä malleja on ollut käytössä Kanadassa, Tanskassa ja Unkarissa.⁸⁸ Tällöin luontevaa olisi, että esimerkiksi oman asunnon arvonnousutulo ja muut nykyisin verovapaat pääomatulot olisivat edelleen verovapaita. Lisäksi esimerkiksi omaisuuden arvoon perustuvalla alarajalla tai muulla huojennukselle voitaisiin keventää tarvittaessa verotusta ja helpottaa verotuksen toimittamista.

⁸⁴ Ks. Piketty & Saez 2013 ja OECD 2021. ⁸⁵ Ks. SNS Konjunkturrådet 2018. ⁸⁶ Aihetta käsitellyt mm. Kaukoranta 2021. ⁸⁷ Ks. Alstadsæter et al. 2016. ⁸⁸ Ks. OECD 2021.

Vastaavan tyyppisiä muutoksia on Yhdysvalloissa esittänyt Joe Bidenin hallinto, joskaan muutokset eivät toteutuneet, kun monien keskeisten Bidenin verouudistusten taakse ei löytynyt enemmistöä kongressissa.⁸⁹ Myös OECD on nostanut esiin arvonnousutulojen verovapauteen liittyvän eriarvoisuuden ja erityisesti sen, että arvonnousujen verovapaus johtaa talouden kannalta haitalliseen omistusten lukkiutumiseen.⁹⁰ Esimerkiksi arvoltaan kasvanutta yritystä tai kiinteistöä ei kannata myydä ulkopuolisille yrittäjille, sillä tällöin vero nousee paljon korkeammaksi kuin, jos omaisuus lahjoitetaan tai jätetään perintönä.

4.9 Perintöjen jälkeisiä puun myyntejä tulisi kohdella tasapuolisemmin suhteessa metsäkiinteistökauppiihin

Kun peritty metsäkiinteistö myydään, käytetään sen perintöverotusarvoa myyntihinnasta vähennyskelpoisena hankintahintana (ks. luku 4.8). Tällöin myyntivoittoveroa ei mene välttämättä lainkaan, jos metsän arvo ei ole ehtinyt nousta perinnön saamisen jälkeen. Tilanne on kuitenkin toinen, jos koko kiinteistön sijaan myydäänkin sillä kasvavaa puuta. Tällöin puunmyyntitulosta menee täysi pääomatulovero⁹¹ eikä perintöveroarvoa voi vähentää verotuksessa.

Tämä kannustaa myymään kokonaisia perittyjä metsäkiinteistöjä sen sijaan, että myytäisiin vain niillä olevaa puuta. Koko metsäkiinteistöä koskeva kauppa voi johtaa metsän hakkaamiseen liian nuorena, jos uusi omistaja on esimerkiksi pääomasijoitusrahasto, joka ei halua pitää varojaan kiinni metsässä.⁹² Tilannetta voisi muuttaa tasapuolisemmaksi siten, että metsän perinyt perillinen voisi tehdä puunmyynnistä niin kutsutun metsävähennyksen, jonka vähennyspohja perustuisi metsän perintöverotusarvoon. Tällä hetkellä metsävähennyksen voi tehdä vain, jos metsä hankittu kiinteistökaupalla.⁹³ Sen määrä on vuoden aikana enintään 60 prosenttia veronalaisesta puunmyyntitulosta.

4.10 Perintöasioiden hoitamiseen tulisi toteuttaa asiakaslähtöinen sovellus ja digitaalinen asiakirja-arkisto

Kuolemaan liittyvien viranomaisvelvoitteiden ja muiden varallisuuden hoitoon liittyvien asioiden hoitaminen vaatii osaamista ja aikaa. Esimerkiksi virkatodistukset, varallisuustiedot ja arviot niiden arvoista on tilattava erikseen ennen kuin perunkirjoituksen, osituksen ja perinnönjaon voi hoitaa. Lisäksi perinnönjakojen yhteydessä voi ilmetä tilanteita, joissa aiempaa perinnönjakoa ei ole hoidettu loppuun asti, jolloin joudutaan selvittämään uudelleen vanhoja asioita. Pahimmillaan asiakirjat ovat kadonneet, jolloin asian hoitaminen lain kirjaimen mukaan on mahdotonta, vaikka kuinka haluaisi.

⁸⁹ Ks. White House 2021. ⁹⁰ Ks. OECD 2021. ⁹¹ Tällä hetkellä pääomatulovero on 30 prosenttia 30 000 euroon asti ja sen yltävältä osalta 34 prosenttia. ⁹² Pääomasijoitusrahastoilla on myös mahdollisuus välttää puunmyynnistä maksettavat tuloverot (ks. Viitala et al. 2022). ⁹³ Ks. tarkemmin esim. Verohallinto 2023e.

Nykytekniikka antaa tällaisten asioiden helpompaan hoitamiseen keinoja, jotka tulisi ottaa käyttöön. Kuolemantapaukseen liittyvät asiat ovat pitkälti samanlaisia kaikissa tilanteissa, joten prosessin voisi pitkälti automatisoida ja järjestää yhteen digitaaliseen palvelusovellukseen, jonka kautta hoituisi asiointi niin viranomaisten kuin esimerkiksi pankkien kanssa. Esimerkiksi perukirjat, virkatodistukset ja valtakirjat voisivat siirtyä automaattisesti viranomaisten järjestelmistä kaikille niille tahoille, joilla annetaan oikeus niiden saamiseen. Lisäksi sovelluksen kautta voisi halutessaan esimerkiksi päättää kaikki vainajan tarpeettomat sopimukset keskitetysti.

Edellä kuvatun kaltainen *elämäntapahtumiin* liittyvä julkisten palvelujen toimintamalli sisältyy Suomen digitaaliseen kompassiin, joka julkaistiin vuonna 2022 valtioneuvoston selontekona.⁹⁴ Elämäntapahtumamalli olisi syytä ottaa käyttöön mahdollisimman pian muun muassa kuolemiin liittyen. Palvelun käyttöön ja asioiden hoitoon tulisi tarjota tukea niille, joilla ei ole mahdollisuutta tai kykyä käyttää digitaalisia palveluja.

Lisäksi viranomaisten tulisi tarjota kansalaisten käyttöön digitaalinen asiakirja-arkisto, johon voitaisiin tallettaa keskeiset lainsäädännön edellyttämät perintöihin liittyvät asiakirjat. Se voitaisiin toteuttaa esimerkiksi Suomi.fi-verkkopalvelussa. Muun muassa testamentit, ositussopimukset, perukirjat, jakokirjat, lahjakirjat ja ennakkoperintöihin liittyvät asiakirjat tulisi voida tallettaa yhteen arkistoon. Näin perilliset saisivat myöhemmin tarvitessaan asiakirjat yhdestä paikasta ja niiden säilyttäminen olisi turvallista ja edullista. Myös Verohallinto saisi asiakirjat rekisteristä, jolloin esimerkiksi perukirjoja ja jakokirjoja ei tarvitsisi toimittaa sille erikseen. Arkisto voitaisiin laajentaa myös muiden lain edellyttämien asiakirjojen säilyttämiseen.

4.11 Perintöverotusta tulisi helpottaa vakiomuotoisella ilmoittamisella

Suomessa verotusta on laajasti automatisoitu ja yhdenmukaistettu. Perintöverotus poikkeaa kuitenkin olennaisesti monista muista verolajeista, sillä sen toimittaminen perustuu vapaamuotoisiin perukirjoihin. Niin perukirjan tekeminen kuin sen käsittely Verohallinnossa vaatii huomattavasti työtä, vaikka useimmissa tapauksissa sen edellyttämät tiedot ovat varsin vakiomuotoisia. Lisäksi vapaamuotoinen ilmoittaminen estää perintöverotuksen toimittamisen ja valvonnan automatisointia, mikä tuo kustannuksia ja hidastaa verotuksen toimittamista. Pahimmillaan se voi johtaa epätasapuoliseen verotukseen ja siihen, että esimerkiksi samanlaisesta laiminlyönnistä seuraa erisuuruinen seuraamusmaksu.⁹⁵

Ongelmat voisi ratkaista siten, että nykymallinen perukirja korvattaisiin vakiomuotoisella perintöilmoituksella, joka tehtäisiin ensisijaisesti sähköisesti. Tavoitteena tulisi olla, että perintöilmoitukselle esitäytettäisiin mahdollisimman laajasti tiedot esimerkiksi vainajan varallisuudesta ja veloista tuloveroilmoituksen tapaan. Näin vältettäisiin virheitä eikä kuolinpesän asioita hoitavan tarvitsisi enää kerätä kaikkia tietoja itse. Uuden ilmoittamismallin laatiminen onnistuisi esimerkiksi nykyisen lahjaveroilmoituksen pohjalta.⁹⁶

⁹⁴ Digikompassi sisältää valtioneuvostotasolla laaditut kansalliset tavoitteet ja keinot digitaalisten palvelujen ja datatalouden edistämiseen (ks. Valtioneuvosto 2022). ⁹⁵ Ks. Isotalo 2021. ⁹⁶ Verohallinnon lomakkeet 3602 ja 3603.

4.12 Perintö- ja lahjaverosta tulisi kerätä tilastoja säännöllisesti

Tämän raportin luvun 3 tilastot perinnöistä ja lahjoista perustuvat Tilastokeskuksen viime vuonna julkaisemaan kokeelliseen tilastoon. Se lisäsi olennaisesti niistä saatavilla olevaa tietoa, sillä perintöjen ja lahjojen saajista ei ole aiemmin julkaistu tilastoja. Tietoja ei myöskään ole viime vuosina kerätty esimerkiksi tutkimuksia varten. Sen sijaan tietoja on koottu eräiden lakimuutosten vaikutusarviointien yhteydessä, mutta tällaisiakaan tietoja ei ole saatavilla tältä vuosikymmeneltä.⁹⁷

Perintö- ja lahjatilastosta tulisi tehdä pysyvä, sillä perinnöillä ja lahjoilla on huomattavaa taloudellista merkitystä, jota pitäisi pystyä arvioimaan säännöllisesti. Lisäksi tilaston tietosisältöä tulisi laajentaa muun muassa perinnöistä ja lahjoista maksettaviin veroihin, jotta myös verojen jakautumista ja merkitystä voitaisiin arvioida nykyistä paremmin. Verotilaston tulisi sisältää myös tiedot perintö- ja lahjaveron huojuuksista ja vähennyksistä, jotta niiden tarpeellisuutta voidaan tarkastella.

⁹⁷ Ks. esim. HE 175/2016 vp.

5. Yhteenveto

PERINTÖ- JA LAHJAVEROILLA on tärkeä rooli verojärjestelmässä (ks. luku 2). Vuosina 2017–2019 perintö- ja lahjaveroa kertyi keskimäärin noin 800 miljoonaa euroa vuodessa, ja verokertymät ovat kasvussa väestön ikääntyessä. Kansainväliset järjestöt ja suurin osa verotuksen asiantuntijoista pitää perintö- ja lahjaveroa tarpeellisena. Se on talouden tehokkaan toiminnan kannalta hyvä vero, joka edistää myös tasa-arvoa. Perintö- ja lahjaveroa voi perustella myös oikeudenmukaisuudella. Ansiottomasti saajallensa kertyvää omaisuutta on aiheellista verottaa raskaammin kuin esimerkiksi omaan työhön perustuvaa palkkatuloa.

Perintö- ja lahjaverosta luopuminen ja siirtyminen niin kutsuttuun Ruotsin malliin, jossa perityn tai lahjana saadun omaisuuden myöhempiä myyntivoittoja verotetaan raskaammin, olisi monella tapaa ongelmallinen vaihtoehto (ks. luku 2.4). Se tarkoittaisi korkeampaa verotusta useimpien kohdalla, sillä pienissä perinnoissa ja lahjoissa verotus kokonaisuutena nousisi. Sen sijaan varakkaimmat suvut hyötyisivät, kun veroa ei välttämättä realisoituisi maksettavaksi sukupolviin, jos esimerkiksi perittyä yritystä ei olisi tarvetta myydä. Lisäksi Ruotsin malli olisi haitallinen taloudelle, kun se lukitsisi omistuksia.

Tilastokeskus julkaisi vuonna 2022 tilaston vuosina 2017–2019 kertyneistä veronalaisista perinnoista ja lahjoista (ks. luku 3). Tilaston mukaan noin 60 prosenttia perinnoista on verovapaita, sillä ne jäävät arvoltaan alle perintöveron 20 000 euron alarajan. Siitä huolimatta perintöjen ja lahjojen veronalaisesta arvosta valtaosa keskittyy suurten luovutusten saajille. Erityisesti lahjoissa suurten luovutusten merkitys korostuu, kun miltei puolet lahjojen verotusarvosta kertyi vuosina 2017–2019 niille 536 henkilölle, jotka saivat vähintään miljoonan euron lahjan.

Perinnöt ja lahjat keskittyvät jo valmiiksi suurituloisille. Perintöjen ja veronalaisten lahjojen arvosta 39 prosenttia keskittyi vuosina 2017–2019 suurituloisimmalle tulo-kymmenykselle. Maantieteellisesti perinnöt ja lahjat kohdistuvat eniten Etelä-Suomeen ja etenkin Uudellemaalle, jossa keskimääräiset perinnöt ja lahjat ovat selvästi muuta maata suurempia. Uudenmaan osuus perintöjen verotusarvosta vuosina 2017–2019 oli 46 prosenttia ja lahjojen verotusarvosta 57 prosenttia. Perintö- ja lahjaveron poistaminen hyödyttäisi siis erityisesti varsin pientä ja hyvin toimeentulevaa joukkoa lähinnä kasvukeskuksissa.

Ehdotuksia perintö- ja lahjaveron poistamiseksi perustellaan tyypillisesti sen maksamiseen liittyvillä ongelmilla. Ne kiteytyvät yleensä kahteen asiaan. Ensiksi perintöveron maksaminen on joissain tilanteissa hankalaa. Toiseksi perintö- ja lahjaveroa voi pitää epäoikeudenmukaisena, kun saman arvoisia luovutuksia verotetaan joissain tilanteissa eri verran, ja suurissa perinnoista sekä lahjoissa vero jää jopa matalammaksi kuin pienissä.

Näitä ongelmia on kuitenkin mahdollista ratkaista. Raportissa esitetään 12 ratkaisua, joilla perintö- ja lahjaveron maksamista helpotettaisiin ja siitä saataisiin tasapuolisempi veromuoto (ks. luku 4). Muutosten avulla perintö- ja lahjaverolla voitaisiin myös kerätä vuosittain vähintään satoja miljoonia euroja lisää verotuloja.

12 ehdotusta perintö- ja lahjaveron parantamiseksi

1. Perillisille ja lahjansaajille tulisi antaa mahdollisuus lykätä veron maksamista siihen asti, kunnes omaisuuden saa hallintaansa. (ks. luku 4.1)
2. Perintö- ja lahjaveron korotonta maksuaikaa tulisi pidentää ja/tai alentaa perittävää viivästyskorkoa. (ks. luku 4.2)
3. Tulisi sallia saadun omaisuuden arvostaminen nykyistä useammin myöhemmin toteutuneeseen kauppahintaan. (ks. luku 4.3)
4. Perinnöt ja lahjat tulisi arvostaa tasapuolisemmin muun muassa perustamalla vaikeasti arvostettavan arvokkaan omaisuuden verotus viranomaisten kustannuksella toteutettavaan ammattilaisten hinta-arvioihin. (ks. luku 4.4)
5. Perintö- ja lahjaverotuksen sukupolvenvaihdoshuojennuksesta tulisi luopua tai sitä tulisi kaventaa. (ks. luku 4.5)
6. Perintö- ja lahjaveron välttäminen muuttamalla tilapäisesti ulkomaille tulisi estää. (ks. luku 4.6)
7. Perintö- ja lahjaveroa tulisi muuttaa progressiivisemmaksi rajaamalla varakkaimpien verovapauksia, korottamalla miljoonaomaisuuksien veroa ja alentamalla pienten perintöjen veroa. (ks. luku 4.7)
8. Perintöihin ja lahjoihin liittyvien pääomatulojen eli arvonnousutulojen verovapaudesta tulisi luopua. (ks. luku 4.8)
9. Perintöjen jälkeisiä puun myyntejä tulisi kohdella tasapuolisemmin suhteessa metsäkiinteistökauppoihin. (ks. luku 4.9)
10. Perintöasioiden hoitamiseen tulisi toteuttaa asiakaslähtöinen sovellus ja digitaalinen asiakirja-arkisto. Esimerkiksi perukirjat, virkatodistukset ja valtakirjat voisivat siirtyä automaattisesti viranomaisten järjestelmistä kaikille niille tahoille, joilla annetaan oikeus niiden saamiseen. (ks. luku 4.10)
11. Perintöverotusta tulisi helpottaa vakiomuotoisella ilmoittamisella, jolloin tiedot esitetyttäisiin mahdollisimman laajasti valmiiksi perintöilmoitukselle. (ks. luku 4.11)
12. Perintö- ja lahjaverosta tulisi jatkossa kerätä tilastoja säännöllisesti, jotta perinnoista ja lahjoista sekä niistä maksetuista veroista saataisiin paremmin tietoa muun muassa verotuksen kehittämistä varten. (ks. luku 4.12)

KIRJOITTAJA

Lauri Finér on Kalevi Sorsa -säätiön toiminnanjohtaja. Finér on työskennellyt verotuksen parissa yli 15 vuotta muun muassa virkamiehenä, tutkijana ja veropoliittisena asiantuntijana.

LÄHTEET

- Adermon, Adrian, Lindahl, Mikael ja Waldenström, Daniel (2018). Intergenerational Wealth Mobility and the Role of Inheritance: Evidence from Multiple Generations. *The Economic Journal*, 128 (612), s. F482–F513.
- Alstott, Anne L. (2007). Equal Opportunity and Inheritance Taxation. *Harvard Law Review* 121 (2), 2007, s. 469–542.
- Alstadsaeter, Annette, Jacob, Martin, Kopczuk, Wojciech ja Telle, Kjetil (2016). Accounting for Business Income in Measuring Top Income Shares: Integrated Accrual Approach Using Individual and Firm Data from Norway. NBER Working Paper No. w22888. Saatavilla: <https://ssrn.com/abstract=2880327> [viitattu 9.6.2023].
- Bastani, Spencer ja Waldenström, Daniel (2020). How should capital be taxed? *Journal of Economic Surveys*, 34 (4), s. 812–846. Saatavilla: <https://doi.org/10.1111/joes.12380> [viitattu 20.6.2023].
- Bennedsen, Morten, Nielsen, Kasper M., Pérez-González, Francisco ja Wolfenzon, Daniel (2007). Inside the Family Firm: The Role of Families in Succession Decisions and Performance. *The Quarterly Journal of Economics*, 122 (2), toukokuu 2007, s. 647–691.
- Blanchet, Thomas, Chancel, Lucas ja Gethin, Amory (2021). Why Is Europe More Equal than the United States? Online Appendix. Saatavilla: <https://wid.world/wp-content/uploads/2020/10/BCG2021Appendix.pdf> [viitattu 20.6.2023].
- Blanchet, Thomas, Chancel, Lucas ja Gethin, Amory (2022). Why Is Europe More Equal than the United States? *American Economic Journal: Applied Economics*, 14 (4), s. 480–518.
- Bloom, Nicholas ja van Reenen, John (2007). Measuring and Explaining Management Practices Across Firms and Countries. *The Quarterly Journal of Economics*, 122 (4), s. 1351–1408.
- Boadway, Robin, Chamberlain, Emma ja Emmerson, Carl (2010). Taxation of Wealth and Wealth Transfers. Teoksessa *Dimensions of Tax Design: The Mirrlees Review*. Oxford University Press, Oxford.
- Burman, Leonard E., McClelland, Robert ja Lu, Chenxi (2018). *The Effects of Estate and Inheritance Taxes on Entrepreneurship*. Tax Policy Center, maaliskuu 2018. Saatavilla: https://www.urban.org/sites/default/files/publication/96946/2001738-the-effects-of-estate-and_inheritance-taxes-on-entrepreneurship_1.pdf [viitattu 20.6.2023].
- Duff, David G. (1993). Taxing Inherited Wealth: A Philosophical Argument. *Canadian Journal of Law and Jurisprudence*, 6 (1), s. 3–62.
- EK (2019). EK:n 10 kärkikeinoa: näin hallituksen yrittäjäyyspolitiikka saadaan poikimaan Suomeen lisää työpaikkoja. Saatavilla: <https://ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/ekn-10-karkikeinoa-nain->

- hallituksen-yrittäjyyspolitiikka-saadaan-poikimaan-suomeen-lisaa-tyopaikkoja/ [viitattu 9.6.2023].
- Ekelund, Robert B. ja Walker, Douglas M. (1996). J. S. Mill on the Income Tax Exemption and Inheritance Taxes: The Evidence Reconsidered. *History of Political Economy*, 28 (4), marraskuu 1996, s. 559–581.
- Ekonomistikone (2017). Perintövero on ekonomistien mielestä yksi vähiten huonoimmista veroista. Saatavilla: <https://www.ekonomistikone.fi/kysymys-perinto/> [viitattu 9.6.2023].
- Elinder, Mikael, Erixson Oscar ja Ohlsson, Henry (2012). The Impact of Inheritances on Heirs' Labor and Capital Income. *The B.E. Journal of Economic Analysis & Policy*, 12 (1), s. 1–37.
- Elinkeinoelämän valtuuskunta (2023). Rautaisannos realismia – EVA Analyysi. Saatavilla: <https://www.eva.fi/blog/2023/03/22/suomalaisten-hallitusohjelmatoiveita-leimaa-talousrealismi/> [viitattu 9.6.2023].
- Euroopan komissio (2022). *Taxation trends in the European Union – Data for the EU Member States, Iceland, Norway: 2022 edition*. Publications Office of the European Union, 2022 Saatavilla: <https://data.europa.eu/doi/10.2778/417176> [viitattu 9.6.2023].
- Finér, Lauri (2022). Oikeaa tietoa arvonnousuverosta. Saatavilla: <https://veropolitiikka.blog/2021/09/09/oikeaa-tietoa-arvonnousuverosta/> [viitattu 9.6.2023].
- Finér, Lauri (2023). Myytinmurtajaiset: 12 väitettä verotuksesta osa 2 – kuka hyötyy pääomien veronalennuksista? Saatavilla: <https://sorsafoundation.fi/veromyytit-osa2/> [viitattu 9.6.2023].
- Gravelle, Jane G. ja Maguire, Steven (2010). *Estate Taxes and Family Businesses: Economic Issues Estate Taxes and Family Businesses*. Congressional Research Service Report for Congress, 6.1.2010.
- Heino, Saska 2023. *Voitot, verot, tuloerot: taloudellisen eriarvoisuuden dynamiikkaa Suomessa 1960–2005*. Helsingin yliopisto. Saatavilla: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/357546> [viitattu 22.6.2023].
- Holm, Pasi ja Kerkelä, Leena (2014). *Voisiko Suomi seurata Ruotsin ja Norjan esimerkkiä? Näkökohtia perintö- ja lahjaverosta sekä luovutusvoittoverosta*. PTT raportteja 246.
- Houben, Henriette ja Maiterth, Ralf (2011). Endangering of Businesses by the German Inheritance Tax? — An Empirical Analysis. *Business Research*, 4 (1), s. 32–46.
- Isotalo, Kalle (2021). Seuraamusmaksut perintö- ja lahjaverotuksessa. Edilex-sarja 2021/43.
- Joulfaian, David (2005). Choosing between gifts and bequests: How taxes affect the timing of wealth transfers. *Journal of Public Economics*, 89 (11–12), s. 2069–2091.

- Kaukoranta, Ilkka (2021). Pääomatulojen verotuksessa on iso aukko – arvonnousu jää liian usein verottamatta. Saatavilla: <https://www.sak.fi/ajankohtaista/blogi/paaomatulojen-verotuksessa-iso-aukko-arvonnousu-jaa-liian-usein-verottamatta> [viitattu 9.6.2023].
- Kohonen, Anssi (2007). Perintö- ja lahjaverotus: Näkökulmia talousteoriasta, maailmalta ja Suomesta. VATT-keskustelualoite 411/2007. Saatavilla: <https://www.doria.fi/handle/10024/148394> [viitattu 20.6.2023].
- Kokko, Outi (2023). 65 700 euron perintöverot – laskelma paljastaa, milloin sellaiset voi mätkähtää. *Taloussanomat* 20.5.2023.
- Laitinen, Joonas ja Haajanen, Eino (2023). Perinnöt aiheuttavat maksuvaikeuksia jo tuhansille, ja pian ongelma voi pahentua – näin verotus osuu perintöosi. *Helsingin Sanomat* 5.4.2023.
- Linnakangas, Esko ja Juanto, Leila (2016). *Verojen historia: synty, kehitys, kuolema, ylösnousemus, reinkarnaatio*. Lapin yliopisto. Saatavilla: <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/62609> [viitattu 25.6.2023].
- LähiTapiola (2022). Kumpi olisi parempi perintövero vai luovutusvoittovero? Enemmistölle suomalaisista vastaus on selvä. Saatavilla: <https://www.lahitapiola.fi/tietoa-lahitapiolasta/uutishuone/uutiset-ja-tiedotteet/uutiset/uutinen/1509577839609> [viitattu 25.6.2023].
- OECD (2018). *The Role and Design of Net Wealth Taxes in the OECD*. OECD Tax Policy Studies, No. 26. OECD Publishing, Paris. Saatavilla: <https://doi.org/10.1787/9789264290303-en> [viitattu 9.6.2023].
- OECD (2021). *Inheritance Taxation in OECD Countries*. OECD Tax Policy Studies, No. 28. OECD Publishing, Paris. Saatavilla: <https://doi.org/10.1787/e2879a7d-en> [viitattu 9.6.2023].
- Pérez-González, Francisco (2006). Inherited Control and Firm Performance. *American Economic Review*, 96 (5), s. 1559 – 1588.
- Piketty, Thomas ja Saez, Emmanuel (2013). A Theory of Optimal Inheritance Taxation. *Econometrica*, 81 (5), s. 1851–1886.
- Piketty, Thomas, Saez, Emmanuel ja Zucman Gabriel (2022). Rethinking Capital and Wealth Taxation. World Inequality Lab Working Paper, 22.11.2022. Saatavilla: <https://wid.world/document/rethinking-capital-and-wealth-taxation-world-inequality-lab-working-paper-2022-18/> [viitattu 20.6.2023].
- Piketty, Thomas ja Zucman Gabriel (2015). Chapter 15 – Wealth and Inheritance in the Long Run. Teoksessa *Handbook of Income Distribution* (toim. Atkinson, Anthony B. ja Bourguignon, François). Elsevier.
- Raeste, Juha-Pekka (2016). Hallitus muuttanee nyt perintöveron muutosesitystä – alaikäisille ei sittenkään huojennusta yrityksen perintätilanteessa. *Helsingin Sanomat* 21.10.2016.

- Riihelä, Marja ja Tuomala, Matti (2022). Verotuksen rooli tulo- ja varallisuuserojen taustalla. Teoksessa *Eriarvoisuuden tila Suomessa 2022* (toim. Rajavuori, Anna). Kalevi Sorsa -säätiö, Helsinki.
- Ropponen, Olli (2013). *Sukupolvenvaihdon vaikutus perheyriyksen toimintaan*. VATT tutkimus 174, lokakuu 2013.
- SNS Konjunkturrådet (2018). *Konjunkturrådets rapport 2018: Kapitalbeskattningens förutsättningar*. Saatavilla: <https://www.sns.se/artiklar/konjunkturradets-rapport-2018-kapitalbeskattningens-forutsattningar/> [viitattu 9.6.2023].
- Sommer, Eric (2017). Wealth Transfers and Tax Planning: Evidence for the German Bequest Tax. IZA Discussion Paper No. 11120, lokakuu 2017. Saatavilla <https://repec.iza.org/dp11120.pdf> [viitattu 20.6.2023].
- Tilastokeskus (2021). 2. Nettovarallisuus suurin 65–74-vuotiailla. Saatavilla: https://www.stat.fi/til/vtutk/2019/vtutk_2019_2021-06-08_kat_002_fi.html [viitattu 9.6.2023].
- Tilastokeskus (2022). Puolet perinnönsaajista sai perintöosuuksia alle 13 700 euroa vuonna 2019. Saatavilla: <https://www.stat.fi/tup/kokeelliset-tilastot/perinnot-ja-lahjat/2022-11-23/index.html> [viitattu 9.6.2023].
- Valtiokonttori (2023). *Valtiokonttorin ehdotus valtion tilinpäätökseksi varainhoitovuodelta 2022*. Saatavilla: <https://www.valtiokonttori.fi/uutinen/valtiokonttorin-ehdotus-valuation-tilinpäätökseksi-vuodelle-2022-on-valmistunut/> [viitattu 9.6.2023].
- Valtioneuvosto (2022). *Valtioneuvoston selonteko: Digitaalinen kompassi*. Valtioneuvoston julkaisu 2022:65. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164429> [viitattu 9.6.2023].
- Valtioneuvosto (2023). *Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023*. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165042> [viitattu 25.6.2023].
- Valtiovarainministeriö (2010). *Verotuksen kehittämistyöryhmän loppuraportti*. Valtiovarainministeriön julkaisu 51/2010. Saatavilla: <https://vnk.fi/julkaisu?pubid=3801> [viitattu 9.6.2023].
- Valtiovarainministeriö (2014). *Selvitys keinoista yritysten sukupolvenvaihdosten helpottamiseksi*. Saatavilla: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/f65e2484-odc3-4122-b1d5-bcd23deef411/9f3716bd-3c4b-48c1-9bc2-8a6e3910f7c2/JULKKAISU_20141117111500.PDF [viitattu 9.6.2023].
- Valtiovarainministeriö (2021). *Verotuet 2020–2022*. Saatavilla: <https://vm.fi/documents/10623/15806635/Verotuet+2020-2022.pdf/96a111dd-420e-bc8a-66fc-a8aa7991a31e/Verotuet+2020-2022.pdf?t=1632736878708> [viitattu 9.6.2023].

- Valtiovarainministeriö (2022). *Verotuet 2021–2023*. Saatavilla: <https://vm.fi/documents/10623/307601/Verotuet+2021%E2%80%932023.pdf/4e7bc5e6-2a07-4e82-5180-72e94064ea2d/Verotuet+2021%E2%80%932023.pdf?t=1663657837278> [viitattu 9.6.2023].
- Vanhala-Harmanen, Minna (2023). Perintövero voi johtaa perillisen kohtuuttomiin maksuvaikeuksiin. *Helsingin Sanomat*, mielipidekirjoitus 1.3.2023.
- Verohallinto (2015). *Perintö- ja lahjaverotus kansainvälisissä tilanteissa*. Verohallinnon ohje 25.9.2015, diaarinumero A118/200/2015. Saatavilla: https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47858/perinto_ja_lahjaverotus_kansainvalisiss5/ [viitattu 9.6.2023].
- Verohallinto (2020a). *Omistajattoman tilan testamentti perintöverotuksessa*. Verohallinnon ohje 30.11.2020, diaarinumero VH/6484/00.01.00/2020. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/kannanotot/89262/omistajattoman-tilan-testamentti-perint%C3%B6verotuksessa/> [viitattu 25.6.2023].
- Verohallinto (2020b). *Osakeyhtiön sukupolvenvaihdos verotuksessa*. Verohallinnon ohje 13.3.2020, diaarinumero VH/1495/00.01.00/2020. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60519/osakeyhti%c3%b6n-sukupolvenvaihdos-verotuksessa/> [viitattu 9.6.2023].
- Verohallinto (2021). *Perintö- ja lahjaverotuksen toimittamisen lykkäminen*. Verohallinnon ohje 7.12.2021, diaarinumero VH/3083/00.01.00/2021. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48605/perint%C3%B6--ja-lahjaverotuksen-toimittamisen-lykk%C3%A4%C3%A4minen/> [viitattu 9.6.2023].
- Verohallinto (2022a). *Varojen arvostamisen yleiset periaatteet perintö- ja lahjaverotuksessa*. Verohallinnon ohje 19.12.2022, diaarinumero VH/5910/00.01.00/2022. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/152990/varojen-arvostamisen-yleiset-periaatteet-perinto--ja-lahjaverotuksessa/> [viitattu 9.6.2023].
- Verohallinto (2022b). *Hallintaoikeusvähennys perintöverotuksessa*. Verohallinnon ohje 5.1.2022, diaarinumero VH/2358/00.01.00/2021. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/106296/hallintaoikeusv%c3%a4hennys-perint%c3%b6verotuksessa/> [viitattu 9.6.2023].
- Verohallinto (2022c). *Kiinteistö- ja asuntoparallisuuden arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa*. Verohallinnon ohje 19.12.2022, diaarinumero VH/5911/00.01.00/2022. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/152978/kiinteisto--ja-asuntoparallisuuden-arvostaminen-perinto--ja-lahjaverotuksessa/> [viitattu 9.6.2023].
- Verohallinto (2022d). *Maatilan arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa*. Verohallinnon ohje 19.12.2022, diaarinumero VH/5921/00.01.00/2022. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/152986/maatilan-arvostaminen-perinto--ja-lahjaverotuksessa/> [viitattu 9.6.2023].

Verohallinto (2023a). *Hallintaoikeuden arvo lahjaverotuksessa*. Saatavilla: https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/lahja/hallintaoikeuden_pidattaminen_lahjavero/hallintaoikeuden-arvo-lahjaverotuksessa/ [viitattu 9.6.2023].

Verohallinto (2023b). *Hallintaoikeus perintöverotuksessa*. Saatavilla: https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/perinto/perunkirjoitus_ja_perukirj/perukirja/hallintaoikeus/ [viitattu 9.6.2023].

Verohallinto (2023c). *Perintöverotuspäätös – jokainen perillinen saa verosta oman päätöksen*. Saatavilla: <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/perinto/perintoveron-maara-ja-maksaminen/perintoverotuspaatos/> [viitattu 9.6.2023].

Verohallinto (2023d). *Perintöveron maksuohjeet saat perintöveropäätöksessä*. Saatavilla: <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/perinto/perintoveron-maara-ja-maksaminen/maksuohjeet/> [viitattu 9.6.2023].

Verohallinto (2023e). *Metsävähennys*. Saatavilla: <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/metsa/metsavahennys/> [viitattu 9.6.2023].

Verohallinto (2023f). *Osakkeen matemaattinen arvo ja vertailuarvo*. Saatavilla: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/osakeyhtio-ja-osuuskunta/osakkeen-matemaattinen-arvo-ja-vertailuarvo/> [viitattu 9.6.2023].

Viitala, Esa-Jussi, Finér, Sonja, Hietanen, Saara, Korhonen, Olli, Nykänen, Pekka, Urpilainen, Matti ja Valonen, Matti (2022). *Metsärahasotat : Oikeudelliset rakenteet, verotusasema ja toiminta Suomessa*. Luonnonvarakeskuksen luonnonvara- ja biotalouden tutkimus -julkaisusarjan julkaisu 99/2022. Saatavilla: <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/552958> [viitattu 9.6.2023].

White House (2021). Fact Sheet: The American Families Plan. Saatavilla: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/04/28/fact-sheet-the-american-families-plan/> [viitattu 9.6.2023].

Wolf, Edward N. (2014). *Inheriting Wealth in America: Future Boom or Bust?* Oxford University Press, 2014.

IMPULSSEJA-SARJAN AIKAISEMPIA JULKAISUJA

Anna Rajavuori

Mitä eriarvoisuudelle tehdään tulevalla vaalikaudella?

Maaliskuu 2023 (31 s.)

Heikki Liimatainen:

Liikenneköyhyyden ilmenemismuodot ja miten ongelmiin voidaan puuttua

Syyskuu 2022 (30 s.)

Mikko Lievonen:

Suomi koronan jälkeen

Kesäkuu 2022 (24 s.)

Hannu Tanninen, & Matti Tuomala:

Onko kehysmenettely finanssipolitiikkaa ohjaava vai kahlitseva väline?

Kesäkuu 2022 (29 s.)

Mikko Lievonen & Maija Mattila:

Yksinasuvat esiin! Miten huomioida yksinasuvat politiikassa

Marraskuu 2021 (25 s.)

Heikki Hiilamo:

Koronakriisin sosiaalinen velka.

Miten pandemia vaikuttaa laaja-alaiseen hyvinvointiin?

Lokakuu 2021 (26 s.)

Pauli Rautiainen et al.:

Otetaan eläinten oikeudet vakavasti

Syyskuu 2021 (30 s.)

Pekka Peltola:

Työajan lyhentämisen pitkä perinne – ja tulevaisuus

Heinäkuu 2021 (18 s.)

Pekka Peltola:

Lyhyemmän työajan kokeilut suomessa 1996–1999.

6•6-Malli oli menestys

Kesäkuu 2021 (19 s.)

Markus Holmgren:

Kiinan 5G-politiikan vaikutukset Suomeen ja Euroopan Unioniin

Maaliskuu 2021 (18 s.)